

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Kandidatuppsats 15 hp | Retorik C | vårterminen 2015

”Eh, tack och förlåt”

– en retorisk situations- och genreanalys av
tacktalen under Grammisgalan 2015 med fokus
på samband mellan verbalspråk och actio ur ett
mottagarperspektiv

Av: Edith Backlund
Handledare: Maria Dahlin

”Uh, thanks. Sorry.”

– An analysis of rhetorical situation and genre of the acceptance speeches from the Swedish Grammy Awards 2015 focusing on relationships between verbal- and nonverbal communication from a recipient’s perspective

This essay examines the epideictic genre by using qualitative method to analyze acceptance speeches from the Swedish Grammy awards. These speeches and their speakers are often described as rhetorically mediocre and there seems to be a notion within the music community that an acceptance speech is personal and without deeper meaning. From a functionalistic perspective on genre, these speeches can be seen as working together with other genres that carry information about the winners. Why would skilled performers who know how to entertain an audience choose to repeat rhetorical mistakes? This essay uses different perspectives on rhetorical situation and genre as well as multimodal analysis of verbal- and nonverbal communication, to argue that these particular speeches in this particular situation come with their own set of expectations and values that the speakers have to acknowledge if they are to meet the epideictic purpose: To unite the audience around common values and create an enjoyable collective memory. The results show that most of the winners do so by multimodal activity where verbal and nonverbal communication work together to highlight values that are part of each winner’s persona as well as values that are celebrated within the music community as a whole.

Key words: epideictic speech, rhetorical situation, genre, actio, persona

Tackord

Den här kandidatuppsatsen behandlar tacktalets retorik.

Det känns därför inte mer än rätt än att jag här formulerar mitt personliga tack till de personer som på olika sätt har bidragit till färdigställandet av den här uppsatsen.

Ett stort tack vill jag rikta till dig, Maria Dahlin, för att du tagit dig an min uppsats med sådan energi och med sådant engagemang. När idéerna sinat och ämnet känts uttömt har du inspirerat mig med din kunskap och nyfikenhet och kommit med förslag på nya och spännande infallsvinklar. Din handledning har varit ovärderlig.

Jag vill också tacka vänner och kollegor inom musikbranschen för att jag fått ta del av era tankar i samtal och diskussioner om min uppsats.

Min familj som aldrig gett upp hoppet om att jag en dag skulle bli klar med den här uppsatsen.

Tack. Och förlåt.

Vid pennan,
Edith Backlund
28 maj 2015

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Bakgrund.....	2
1.2.1 Gemensamma värden inom svensk musikindustri.....	3
1.2.2 Grammisgalan och dess deltagare.....	3
2. Teori och metod	4
2.1 Teori.....	5
2.1.1 Den retoriska situationen ur tre perspektiv.....	5
2.1.2 Verbalspråk och actio.....	8
2.1.3 Genredefinitioner.....	10
2.2 Modeller.....	15
2.2.1 Analysmodell.....	15
2.2.2 Transkriberingsmodell för verbalspråk.....	15
2.2.3 Transkriberingsmodell för actio.....	16
3. Material	17
4. Analys	17
4.1 Innan framträdandet.....	17
4.1.1 Den retoriska situationen.....	17
4.2 Under framträdandet.....	23
4.2.1 Verbalspråk – stilnivå och tack.....	23
4.2.2 Actio – Multimodal analys.....	23
4.2.3 Applåder, jubel och skratt.....	28
4.3. Efter framträdandet.....	28
4.3.1 Genrespecifika strukturer.....	28
5. Slutsatser och diskussion	30
5.1 Den retoriska situationen för tacktal vid Grammisgalan.....	30
5.2 Actios funktion i relation till den retoriska situationen som Grammisgalan utgör.....	31
5.3 Tacktalen på Grammisgalan – en förnyad genre med unika krav.....	31
5.4 Så använder talarna retorik för att representera sin institution.....	33
5.5 Avslutande reflektion och slutord.....	34

Litteratur- och källförteckning	35
Bilagor	
Bilaga 1. Transkribering för verbalspråk	
Bilaga 2. Transkribering för actio	
Bilaga 3. Lista på vinnare och kategorier: Grammisgalan 2015	
Bilaga 4. Analysunderlag: applåder och tackade	

1. Introduktion

Varje år delar en namnkunnig jury ut grammisar till artister och band som de tycker har varit mest framträdande inom olika musikaliska kategorier under det år som har gått.

Prisutdelningen sker under högtidliga former på en gala där gräddan av den svenska musikindustrin finns representerad. Varje år hålls till synes oförberedda tacktal där felsägningar, interna skämt och klyschor blandas med listor på människor som ska tackas en efter en. Varje år kommenteras galans tacktal på olika sätt. På kultursidor, i musikkrönikor, i olika åsiktspaneler, i sociala medier och i en mängd andra forum. Talen återges som referat eller i lösryckta citat och bedöms ofta som undermåliga. Kulturjournalisten Erika Hallhagen sammanfattar t.ex. sin upplevelse såhär i Svenska Dagbladet: ”Grammisgalan har genom tiderna blivit ett forum för artister att mer eller mindre missriktat visa hur oimponerade de är över att ta emot priset.”¹

Trots att många av talen beskrivs som misslyckanden så upprepas de varje år på ungefär samma sätt. Det verkar märkligt att framgångsrika artister och band skulle välja att upprepa misslyckade tal om talen inte fyller någon åtråvärd funktion.

Den ceremoniella retoriken som tacktal tillhör, går också under beteckningen epideiktisk retorik och har som syfte att ena publiken genom att med retoriska medel lyfta fram och hylla gemensamma värden inom kollektivet.² I den här uppsatsen argumenterar jag för att publiken på Grammisgalan utgör en särskild sorts gemenskap med unika värden och unika förväntningar på talarna som gör att de här talen, som i andra sammanhang ter sig som retoriska misslyckanden, i själva verket fungerar väl inom sin gemenskap. Vad som sägs i respektive tal behöver också ses i relation till hur det sägs, dvs. med vilket *actio*, särskilt då talare och publik är vana vid att förmedla och uppfatta budskap uttryckta med kroppsspråk.

Är det så viktigt då om tacktalen lyckas övertyga eller inte? En subjektiv tolkning är att de som vinner grammisar ser på tacktalen som personliga yttranden som snabbt glöms bort. Men enligt den funktionsinriktade genreteori som den här uppsatsen utgår ifrån samverkar tacktalen på Grammisgalan med andra genrer som säger någonting om talarna. De sparas i vårt minne för att plockas fram varje gång vi på nytt konfronteras med information om

---

¹ Svenska Dagbladet, *Grammisögonblick vi minns*, (2014-02-19), http://www.svd.se/kultur/grammisogonblick-vi-minns_3283332.svd?sidan=3

² Chaïm Perelman & Lucie Tyteca-Olbrechts, *The new rhetoric: a treatise on argumentation*, Notre Dame: Univ. of Notre Dame Press, 1971, s. 51.

vinnarna. Därmed lever tacktalen vidare långt efter att de avslutats.³

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka tacktalen under Grammisgalan 2015 ur ett mottagarperspektiv på epideiktisk genre samt hur talen samspelar med retorisk situation. Särskilt fokus ligger på samspelet mellan actio och verbalspråk.

Följande frågeställningar har formulerats:

1. Hur ser den retoriska situationen ut för tacktal vid Grammisgalan?
2. Vilken funktion fyller actio i relation till den retoriska situation som Grammisgalan utgör?
3. Hur samspelar tacktalen med den retoriska situationen, dvs. kan tacktalen beskrivas som genre?
4. Hur använder talarna retorik för att upprätthålla den institution som representeras?

1.2 Bakgrund

Den här uppsatsen har ett mottagarperspektiv som enligt Marie Gelangs beskrivning i avhandlingen *Actiokapitalet – retorikens ickeverbala resurser* innebär att mottagarnas uppfattning och tolkning är avgörande för i vilken utsträckning talaren uppfyller sin eventuella intention.⁴ Därför är det nödvändigt att ge en bild av vilka mottagarna är. I det här avsnittet redogör jag för gemensamma värden som hyllas inom svensk musikindustri i stort, samt för Grammisgalan och dess deltagare. Resonemangen baseras delvis på Utbildningsradions programserie *Pop och Politik* som skildrar den moderna samhällshistorien genom ett popmusikaliskt filter, men de påverkas också av den förförståelse som ett halvt liv som yrkesverksam artist, låtskrivare och musiker i en sluten bransch i ett litet land, ger. Olika nyhetsartiklar vars avsändare har hög status inom musikindustrin används också. Att sammanfatta den svenska musikbranschen på ett sätt som inkluderar alla dess aktörer är omöjligt då gränserna för var musikbranschen i Sverige börjar och slutar givetvis är godtyckliga. Vem som inkluderas i gemenskapen och vem som exkluderas ur den är en definitionsfråga. Kunskap om vilka centrala värden som hyllas inom svensk musikindustri är viktiga för att läsningen av den här uppsatsen ska bli meningsfull och därför placeras det här avsnittet, trots sin analyserande karaktär, här. I analyskapitlet kommer dessa värderingar att diskuteras vidare för att undersöka deras betydelse för publikens förväntningar på talen och

---

³ Bachtin, Michail, "Frågan om talgenrer", *Genreteori*, Eva Hættner Aurelius & Thomas Götselius (red.), S. 203-239, Lund: Studentlitteratur, 1997, s. 211.

⁴ Marie Gelang, *Actiokapitalet – retorikens ickeverbala resurser*, Åstorp: Retorikförlaget, 2008, s. 28.

talarna.

1.2.1 Gemensamma värden inom svensk musikindustri

Sverige är en av världens största exportörer av populärmusik och Tillväxtverkets rapport *Musikbranschen i siffror 2011* tar upp hur ekonomiska intäkter kompletteras med värdet av svenska musikutöversättarens varumärken för att tillsammans skapa en spännande bild av Sverige som leder till ökad export inom andra områden. Musiken ses som en viktig del av det svenska varumärkesbyggandet.⁵ Svenska låtskrivare och producenter står bakom många av världens mest framgångsrika poplåtar och unikhet och tron på den egna förmågan är värden som hyllas inom svensk musikindustri. *Pop och Politik* lyfter fram värdet av att skriva musik själv, som något som ger hög status trots att många artister sjunger låtar skrivna av andra än dem själva.⁶ Samtidigt hyllas ödmjukhet och kollektivets betydelse för den egna framgången. En förklaring skulle kunna ligga i den koppling mellan artister och vänsterideologi som får ses som vedertagen. Fredrik Virtanen, nöjeskrönikör på Aftonbladet, tar upp kopplingen i artikeln *Därför är all politisk musik vänster*⁷ och den diskuteras löpande i *Pop och Politik*, där ett annat centralt värde också tas upp, nämligen äkthet kontra kommersiell produkt som beskrivs som en viktig ekvation när det kommer till vilken status en artist har. Det finns en ovilja att kopplas ihop med kommersiella sammanhang som symboliserar det oäkta, t.ex. Melodifestivalen, Idol eller Svensktoppen, även bland artister som deltar i dessa sammanhang.⁸ På mindre orter är kyrkan fortfarande en central del av musiklivet då den står för billiga eller gratis replokaler, utrustning och scener samt utbildning och samlingsplatser, t.ex. musikcaféer där musiker träffas, spelar och umgås.⁹ Kyrkans roll skulle kunna utgöra ytterligare en förklaring till ödmjukhet, äkthet och värnandet om kollektivet som centrala värden inom gemenskapen då dessa även är centrala inom den svenska kyrkan.

1.2.2 Grammisgalan och dess deltagare

Grammis är Sveriges äldsta musikpris och arrangeras av Ifpi¹⁰ Sverige en gång om året. År

---

⁵ Linda Portnoff & Tobias Nielsén, *Musikbranschen i siffror. Statistik för 2011, Rapport 0143 Rev A, [Elektronisk resurs]*: Tillväxtverket, 2011, s. 26.

⁶ *Pop och politik [Elektronisk resurs]: Musik och klass*, Utbildningsradion, 2012.

⁷ Aftonbladet, *Därför är all politisk musik vänster*, (2014-09-08).

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/kronikorer/fredrikvirtanen/article19492558.ab>

⁸ *Pop och politik: Musik och klass*.

⁹ Svenska Dagbladet, *Frikyrkans främsta verktyg för frälsning*, (2013-05-13), http://www.svd.se/kultur/frikyrkans-framsta-verktyg-for-fralsning_8053676.svd

¹⁰ Ifpi är musikbolagens upphovsrätts- och intresseorganisation. Förkortningen står för: International Foundation of the

2015 delades totalt 19 priser ut, varav 13 prisutdelningar sändes i TV. Musikbranschen anmäler de bidrag som de vill att Ifpi Sverige ska överväga för nominering genom att betala 200 kronor per bidrag eller produktion¹¹ och nomineringar och vinster bestäms, med ett undantag, av en jury som består av representanter från musikindustrins olika nivåer: musikjournalister, konsertarrangörer, musikaffärsinnehavare, artister m.fl. Undantaget utgörs av kategorin ”Årets låt” där svenska folket röstar på något av tio nominerade bidrag.¹²

Grammisgalan kan förstås som en branschfest där värdefulla kontakter etableras och förstärks. Deltagare i publikgemenskapen är dels artister och specialinbjudna kändisar som ska ge galan guldskimmer och dels kreatörer från andra kreativa områden, t.ex. designers, fotografer, stylist, grafiska formgivare m.fl. samt medarbetare på olika skiv- och bokningsbolag, musikförlag, representanter från olika musiktjänster m.fl.

De som vinner en grammi går enligt tradition upp på scenen framför publiken och håller ett tacktal. Grammisgalan skiljer sig från andra musikprisgalor i det avseendet att den tar avstånd från det breda och folkliga och därmed håller det gemensamma värdet äkthet över kommersialism högt. Exempelvis har artisten Carola trots en lång och framgångsrik karriär, i skrivande stund, aldrig vunnit en grammi. När hennes låt ”Evighet” tolkades av flerfaldigt Grammisbelönade artisten Tomas Anderson Wij, fick den automatiskt högre status,¹³ ett samband som förstärker Grammis äkthetsstämpel.

2. Teori och metod

Uppsatsen tillämpar kvalitativ metod och har en hermeneutisk utgångspunkt. Därmed tillhör den vad Mats Alvesson och Kaj Sköldberg, författare till *Tolkning och Reflektion*.

Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod, kallar för reflekterande forskning som bygger på tolkning och reflektion. Alla referenser till empirin ska därmed förstås som tolkningsresultat. Själva tolkningen utgör kärnan i forskningsarbetet och reflektionen innebär en tolkning av tolkningen, en kritisk prövning av de egna tolkningsresultaten.¹⁴ Eftersom antaganden och begrepp i någon mening bestämmer hur föremål för uppsatsen ska tolkas och gestaltas kan

---

Phonographic Industry.

¹¹ Ifpi Sverige, *Anmälan till Grammis 15*. <http://ifpi.se/grammis/anmalning>

¹² Ifpi Sverige, *Grammis the music issue*. 2015.02.25, ”Om Grammis”, <http://grammis.se/om-grammis/>

¹³ *Pop och politik: Musik och klass*.

¹⁴ Mats Alvesson & Kaj Sköldberg, *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, 2., [uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2008, s. 20-21.

metoden inte frikopplas från teorin.¹⁵ Teorin ska också betraktas som tidigare forskning. Det här kapitlet delas in i två delar, där den ena behandlar teori som utgångspunkt för metod och där den andra behandlar rent praktiska tillvägagångssätt och modeller. Diskussion och problematisering av teorier och deras tillämpning behandlas löpande.

2.1 Teori

I det här avsnittet redogör jag för den retoriska situationen ur tre perspektiv och hur de kan tillämpas som metod, teorier kring *actio* och verbalspråk och hur de påverkar metoden samt den epideiktiska genren och tre perspektiv på hur genre kan förstås och analyseras.

2.1.1 Den retoriska situationen ur tre perspektiv

I och med publiceringen av Lloyd F. Bitzers artikel ”The Rhetorical Situation” från 1968 återupplivades ”den retoriska situationen”, ett begrepp som diskuterats indirekt av betydande retoriker sedan antiken. Syftet med artikeln var att etablera en teoretisk grund, förmedla en godtagbar beskrivning av hur begreppet skulle uppfattas och nylansera det som en styrande och fundamental del av retorisk vetenskapsteori.¹⁶ Publiceringen medförde att den retoriska situationen lanserades på allvar inom den akademiska retoriken och blev en central del för att närma sig den retoriska analysen.¹⁷ Publiceringen ledde till två andra berömda perspektiv på retorisk situation, där det första är Richard E. Vatz syn på retorisk situation som produkt av den kreativa retoriken, där den retoriska situationen bygger på talarens val av vilka ämnen som ska medvetandegöras för publiken och därmed ges betydelse. Vatz perspektiv blir därmed en direkt motsats till Bitzers. Det andra är Barbara A. Bieseckers postmoderna perspektiv som problematiserar Bitzers och Vatz syn på den retoriska publiken som en grupp fixerade identiteter som kan påverkas av den retoriska diskursen och har förmågan att agera. ”Om publikens identitet är fixerad kan den inte heller påverkas”, resonerar Biesecker.¹⁸

Samtliga tre perspektiv har starkt influerat hur modern retorik ser på begreppet retorisk situation och min tanke är därför att presentera de delar av respektive synsätt som kan vara

---

¹⁵ Ibid., s. 22.

¹⁶ Lloyd F. Bitzer, ”The Rhetorical Situation”, *Contemporary rhetorical theory: a reader*, (red. John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit, & Sally Caudill,) New York: Guilford Press, 1999, s. 218.

¹⁷ Magnus Ullén, ”Den retoriska situationen–Jimmie Åkessons sommartal om Anders Behring Breiviks 2083”, *Retorisk kritik. Teori och metod i retorisk analys*, (red. Otto Fischer, Patrik Mehrens & Jon Viklund), Ödåkra: Retorikförlaget, 2014, s. 199.

¹⁸ Barbara A. Biesecker, ”Rethinking the Rhetorical Situation from within the Thematic of Différance”, *Contemporary rhetorical theory: a reader*, (red. John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit, & Sally Caudill,) New York: Guilford Press, 1999, s. 232.

relevanta för min analys.

Bitzers perspektiv på retorisk situation är den analyserande retorikerns: Han vill förstå hur vi blir övertygade av tal istället för hur en talare övertygar.¹⁹ Enligt Bitzer är all retorik i grunden persuasiv och söker därmed övertyga om någonting i syfte att aktivt ingripa i och förändra verkligheten som den ingår i.²⁰ Retorisk diskurs föranleds enligt Bitzer av tre faktorer: 1. *Exigence* – den tvingande omständigheten som består av ett eller fler påträngande problem som kan lösas med hjälp av retorisk handling, 2. *Audience* – en publik som kan förmedla den retoriska handlingen och upphäva den tvingande omständigheten, 3. *Constraints* – restriktioner som talaren måste anpassa sig efter för att kunna övertyga publiken att betrakta och/eller ta sig an den tvingande omständigheten på det sätt som talaren vill. Här samsas en lång rad faktorer, t.ex. publikens och talarens förförståelse, ålder, kön och attityder till varandra eller till ämnet, tid på dygnet, tekniska förutsättningar etcetera.²¹

Varje situation föreskriver ett passande bemötande vilket ställer krav på talaren att på ett korrekt sätt avkoda varje situation.²² Om talaren misslyckas med avkodningen leder det till en opassande retorisk strategi att lösa den tvingande omständigheten och publiken påverkas till att handla på ett sätt som talaren inte vill eller att inte handla alls. Talet har då missat målet.²³

I den här uppsatsen tolkas Bitzers teori enligt Magnus Ulléns resonemang i ”Den retoriska situationen – Jimmie Åkessons sommartal om Anders Behring Breiviks 2083”, som säger att det verkligt innovativa med Bitzers teori är att den ger oss insikt i att talet som ligger till grund för analysen inte kan tas ur sitt sammanhang, då det är del av en större helhet. Ullén menar också att Bitzers uppdelning av den retoriska situationen i tre delar, bör ses som ett sätt att översätta retorisk intention till ett socialt sammanhang.²⁴

Vatz teori om vilka ämnen talaren väljer (och inte väljer) att medvetandegöra är intressant då den kan hjälpa till att undersöka om de ämnen som togs upp i kapitlet bakgrund lyfts fram och hyllas i talen och om publiken bekräftar deras värde genom att applådera. Enligt Vatz skapas betydelse av talarens ämnesval och han menar att alla till synes objektiva situationer bygger på våra subjektiva upplevelser av dem. Situationer kan enligt Vatz inte existera självständigt utan någon som tolkar dem, eller utan retoriken som används för att

---

¹⁹ Ullén, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 199.

²⁰ Ullén, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 199.

²¹ Bitzer, 1999 [1968], s. 221-222.

²² Ullén, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 199.

²³ Bitzer, 1999 [1968], s. 223.

²⁴ Ullén, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 210.

karaktärisera dem som retoriska situationer.²⁵ Vatz menar att språket alltid är tyngt av värderingar och att det finns en aldrig sinande källa till olika fakta för att beskriva en situation. Alla situationer går att vrida och vända på i evinnerlighet och deras kontext beror på vems val av beskrivande fakta eller händelser som skapar dem. Vi väljer att se på en situation med ett visst par glasögon och väljer bort de andra. En talare väljer en viss strategi och förkastar en annan. Genom att välja vissa ämnen framför andra och presentera dem för en publik medvetandegör vi dem.²⁶

Det perspektiv på retorisk situation som blir mest centralt i den här uppsatsen är Barbara A. Bieseckers mottagarinriktade perspektiv. Biesecker kritiserar retorikens syn på diskurs och publik och menar att det finns två skäl till nytänk: 1. Retoriken som vetenskap måste inse att retorisk diskurs är produkt av sin historia och 2. Retoriken måste sluta se den retoriska publiken som en fixerad massa och istället se den som bestående av föränderliga identiteter som kan dekonstrueras för att ges betydelse.²⁷

Biesecker menar att den retoriska situationen kan ses som en retorisk dimension som inkluderar både talaren och situationen och vidare att det inte blir meningsfullt att diskutera vad som kom först, situationen eller talaren, hönan eller ägget, eftersom båda producerar och reproducerar, konstruerar och rekonstruerar varandra i en evig kedja av tecken vars betydelse bygger på hur de skiljer sig från andra tecken, enligt Jaques Derridas lingvistiska dekonstruktionsteori ”Différance” som i korthet innebär att betydelsen går att finna genom att fråga sig vad någonting *inte* är. På samma sätt är det med publikens identitet och med all annan retorisk kontext.²⁸

Om Bitzers perspektiv är situationsfokuserat och Vatz perspektiv är talarfokuserat så kan Bieseckers perspektiv anses vara publikfokuserat. Biesecker vill se den retoriska situationen som en händelse som gör det möjligt att producera identiteter och sociala relationer, och retorisk diskurs som processer som innebär en diskursiv produktion av olika sorters publik. Bieseckers intention är inte att ersätta tidigare retoriska teorier utan att komplettera dem.²⁹ I den här uppsatsen används Bieseckers perspektiv på retorisk situation genom att ge den ett mottagarperspektiv. Det är publikens uppfattning och tolkning som avgör

---

²⁵ Richard E. Vatz, ”The Myth of the Rhetorical Situation”, *Contemporary rhetorical theory: a reader*, (red. John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit, & Sally Caudill,) New York: Guilford Press, 1999, s. 228.

²⁶ Ibid., s. 228, 230.

²⁷ Biesecker, 1999 [1989], s. 232.

²⁸ Ibid., s. 235.

²⁹ Ibid., s. 243.

om ämnesvalen motsvarar dess förväntningar och som avgör om talaren lyckas med sin intention eller inte.

2.1.2 Verbalspråk och actio

Enligt den epideiktiska genren ska talaren använda en sofistikerad och elegant litterär stil. Vad detta innebär måste relateras till den retoriska situationen, framför allt till publikens förväntningar på vad som anses sofistikerat och elegant inom situationens ramar.

Lennart Hellspång tar i *Konsten att tala. Handbok i praktisk retorik* upp en klassisk indelning av tre stilnivåer som knyter an till social situation och som knyter an till olika grader av formalitet, nämligen *högstil*, *mellanstil* och *lågstil*. Högstil är, enkelt uttryckt, formell och högtidlig och lågstil präglas av informell och avslappnad stil. Graden av stil ska anpassas efter graden av social prestige hos talaren, publiken och ämnesvalet. Talaren får inte använda ett språk som höjer sig över eller under sin sociala nivå då det uppfattas som antingen förmätet eller simpelt.³⁰ Det här är intressant att undersöka då grammistacktalen ofta kritiserats för sina språkliga brister.

Bachtin menar att där det finns en stil finns det också en genre. När en stil övergår från en genre till en annan deformerar eller förnyas själva genren.³¹ I den här uppsatsen kan det förklara varför vinnarnas tacktal använder en stil som skiljer sig från den epideiktiska genren i övrigt. Individuell frihet att utforma grammisgalans tacktal begränsas av den genre som tacktalen utgör. Men ju mer en talare behärskar genren, desto friare kan hen röra sig innanför genrens ramar och uttrycka sin individualitet.³²

Stil beskriver hur någonting sägs medan innehållet beskriver vad som sägs. För att undersöka vilka som anses viktiga i gemenskapen kan innehållsanalys användas där vilka som tackas och vilka som inte tackas i talen identifieras. Vatz perspektiv på retorisk situation kan användas för att undersöka vilka ämnen talaren väljer att medvetandegöra i relation till publikens förväntningar på ämnesval.

Actio kallas i vardagligt språk för kroppsspråk och i många vetenskapliga discipliner för ickeverbalt språk. Eftersom Grammisvinnarnas tal påkallas av en retorisk situation behöver de agera retoriskt, dvs. övertygande. Det sker genom kommunikation där kroppsliga uttryck och tal integreras. Därför behövs actio, ett begrepp som per definition är retoriskt. Enligt Marie Gelang, författare till *Actiokapitalet – retorikens ickeverbala resurser*, behöver actio aldrig

---

³⁰ Lennart Hellspång, *Konsten att tala: handbok i praktisk retorik*, 2., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2004 s. 132.

³¹ Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 208.

³² Ibid., s. 221.

förklaras genom tillägget ”retoriskt actio” då det alltid strävar efter trovärdighet. Därmed kan actio definieras som retorisk ickeverbal kommunikation.³³ Enligt Gelang är den retoriska situationens restriktioner av störst intresse för att tolka actio då förväntningar och föreställningar som ryms inom restriktionerna påverkar mottagarnas tolkning av talarens actio.³⁴

Gelangs avhandling utgör ensam utgångspunkt för actioanalysen i den här uppsatsen och den ska också betraktas som tidigare forskning för actios budskapsförmedlande och förstärkande roll för ett framträdande. Anledningen är att det inte finns tillräckligt med forskning som på samma sätt som Gelang utgår från actios funktion ur ett mottagarperspektiv. Där Gelang ser actio som en integrerad del av vår mellanmänniska kommunikation står mycket av den moderna forskningen för en syn på talet som innehållsskapande och actio som ackompanjemanget som förhöjer budskapets mening.³⁵ En stor förtjänst med Gelangs avhandling är att den problematiserar hur modern forskning motsäger sina egna slutsatser och sammanfattar samband mellan actio och verbalspråk, som det finns väldigt svag vetenskaplig grund för, i manualliknande råd.³⁶

Gelang bygger sin avhandling på en utförlig litteraturstudie som går igenom och problematiserar teori och forskning om actio från antiken och framåt. Det bör räcka för att bidra till ökad förståelse för talarnas actio i den här uppsatsen som arbetar med olika parallella perspektiv. Avhandlingen behandlar utöver litteraturstudien ett empiriskt material där fyra universitetsföreläsare dokumenteras med hjälp av filmkamera och observation under varsin föreläsning.³⁷ Den inledande litteraturstudien sammanfattas med följande aspekter som viktiga för att förstå och definiera actio:

1. Actio berättar något om talarens personlighet och känsloliv.
2. Actio är en aktivitet där kontexten är betydelsefull för förståelsen.
3. Tolkningen av actio påverkas av samhällets uppfattningar om vad som anses passande i en viss situation.³⁸

Gelang presenterar en teoretisk modell som beskriver utvecklingen av en talarens actio från *actiotillgångar*, via *actiokvalitéer* till *actiokapital*. Actiotillgångar är det actio som vi lär oss och använder i våra liv, actiokvalitéer skapar nyanser och mening till själva framförandet,

---

³³ Gelang, 2008, s. 29.

³⁴ Ibid., s. 33.

³⁵ Ibid., s. 11-12.

³⁶ Ibid., s. 107.

³⁷ Ibid., s. 144-150.

³⁸ Ibid., s. 108.

genom t.ex. energi, dynamik, tempo och timing, och actiokapital är de actiotillgångar som används i talsituationen. Det är mottagarna som värderar tillgångarna som kapital.³⁹

Modellen är inspirerad av Pierre Bourdieus begrepp *habitus* där kroppens rörelser ses som en integrerad del i vår interaktion och som en konsekvens av våra upplevelser och erfarenheter. Vi tolkar varandras kroppsspråk utifrån våra erfarenheter och det är i kroppsspråket vi hittar information om vad som inte är uppenbart.⁴⁰

Actio ska enligt Gelang tolkas som en helhet; som ett kontinuerligt flöde där olika kroppsliga uttryck, olika *modaliteter*, samverkar, s.k. *multimodalitet*.⁴¹ Vidare förslår Gelang begreppen *ethos*, *persona* och *pathos* som lämpliga ingångar i en analys av actiotillgångar och kapital. Ethos ska då förstås som talarens karaktär uttryckt genom actio, persona som de delar av karaktären som talaren väljer att lyfta fram genom actio för att nyansera sitt ethos, och pathos som de känslor som talaren förmedlar med sitt actio.⁴²

2.1.3 Genredefinitioner

Tre perspektiv på retorisk genre teori diskuteras i det här avsnittet: Karlyn Kohrs Campbell och Kathleen Hall Jamiesons syn på genrer som samverkande med andra genrer, Carolyn Millers perspektiv på genre som social handling, samt Michail Bachtins syn på genrer som länkar i en kedja av aktiva svar. Utöver ursprungsartiklar från teoretikerna ovan används Maria Dahlins kapitel ”Retorisk genreanalys” i den nyligen utgivna forskningsantologin *Retorisk Kritik. Teori och Metod i Retorisk Analys*. Dahlin avgränsar, liksom den här uppsatsen, sin teoretiska diskussion till perspektiv som anses berika den retoriska förståelsen av genre.⁴³

Enligt Dahlin är genreanalys intressant då den ger möjlighet att studera mönster i samhällets kommunikation och därmed få kunskap om samhällets centrala retoriska situationer, hur vårt samhälle är strukturerat och hur det förändras.⁴⁴ En stor del av retorisk genre teori handlar om att klassificera tal enligt vissa principer. En annan del av den ser genreklassificering som en funktionsinriktad process där det inte går att separera ett tal från

---

³⁹ Marie Gelang, ”Actio i teori och praktik. Om retorikens ickeverbala kommunikation”, *Retorisk kritik. Teori och metod i retorikens analys*, (red. Fischer, Mehrens & Viklund,) Ödåkra: Retorikförlaget, 2014, s. 355.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Gelang, 2008, s. 36.

⁴² Gelang, 2014, s. 359.

⁴³ Maria Dahlin, ”Retorisk Genreanalys”, *Retorisk kritik. Teori och metod i retorisk analys* (red. Fischer, Mehrens & Viklund,) Ödåkra: Retorikförlaget, 2014, s. 164.

⁴⁴ Dahlin, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 163.

sin historia, där alla tal bygger på, påverkas av och svarar på, andra tal och där ingen talare eller publik är unik.⁴⁵ Den här uppsatsen bygger på en funktionsinriktad förståelse av genre och därför ges en kort beskrivning av de tre klassiska retoriska genrer som Aristoteles definierade i *Retoriken*, och som modern retorisk genreklassificering fortfarande bygger och svarar på. Sådär kan de tre genrerna kategoriseras: Juridiska tal försvarar eller anklagar en redan utförd handling, deliberativa tal tillråder eller avråder från en framtida handling och demonstrativa eller epideiktiska tal hyllar eller smädar en person, grupp eller handling.⁴⁶

Den epideiktiska retoriken, mest känd under sitt romerska namn *genus demonstrativum*, är väl beforskad.⁴⁷ Eftersom romerska retoriker tog avstånd från genren och ansåg att den enbart syftade till att behaga eller förhöja allmängiltiga värden för en publik som reduceras till betraktare⁴⁸ använder den här uppsatsen det grekiska namnet för att på så sätt signalera genrens signifikanta betydelse och dess givna plats bredvid de två andra klassiska retoriska genrerna: *genus judicale* och *genus deliberativum*.

Epideiktisk retorik skiljer sig från juridiska och deliberativa tal där två sidor debatterar utifrån skilda ståndpunkter kring olika ämnen i syfte att övertyga en publik och få den att handla i enlighet med den egna sidans linje. Ämnena inom den epideiktiska genren är istället ofta okontroversiella och utan praktiska konsekvenser och publiken manas till tanke snarare än till handling. I antikens Grekland fanns ofta inte ens en publik då talen cirkulerade i skriftlig form.⁴⁹

Epideiktiska tal låter, enligt Campbell & Jamieson, publiken utvärdera talarens framträdande, fokuserar på nuet samtidigt som de påminner om det förgångna och spekulerar om framtiden, överdriver eller räknar upp bestämda fakta och använder en sofistikerad och elegant litterär stil.⁵⁰ Chaïm Perelman och Lucie Olbrechts-Tyteca, författare till den ofta citerade *The New Rhetoric*, menar att de epideiktiska talens syfte är att etablera en känsla av samhörighet kring vissa centrala värderingar som publiken känner igen genom att använda

---

⁴⁵ Ibid., s. 164-165.

⁴⁶ Ibid., s. 164.

⁴⁷ Forskning om epideiktisk retorik beskrivs bl.a. i ett temanummer i *Rhetorica Scandinavica*, 36, 2005., av Annika Ström i "Dyra och dugliga dygder. Klassisk epideiktik i tidigmodern retorisk teori", *Rhetorica Scandinavica*, 58, 2011, eller av Brooke Rollins i "The ethics of epideictic rhetoric: Addressing the problem of presence through Derrida's funeral orations", *Rhetoric Society Quarterly*, 35:1, 5-23, 2005.

⁴⁸ Perelman & Tyteca-Olbrechts, s. 48.

⁴⁹ Ibid., s. 48.

⁵⁰ Karlyn Kohrs Campbell & Kathleen Hall Jamieson, *Presidents creating the presidency: Deeds done in words*, New ed., University of Chicago Press, Chicago, Ill., 2008, s. 29.

alla tillgängliga medel för att överdriva och förhöja intensiteten i betydelsen av dessa gemensamma värderingar.⁵¹ Deras funktion är, enligt Edwin Black, att cementera och låsa in en händelse och artikulera en gemensam tolkning av den så att den blir ett allmänt minne som är mycket svårt att minnas på något annat sätt.⁵² Tidsmässigt utspelar sig den epideiktiska genren i nuet, men refererar till det förgångna och till framtiden på ett sätt som skapar känsla av tidlöshet, en evig närvaro som står över situationen som skapade både talare och tal och genren vill mana till kontemplation snarare än handling.⁵³

Enligt Perelman och Olbrechts-Tyteca är epideiktiska tal en central del av argumentationskonsten då de stärker benägenheten att agera genom att förhöja betydelsen av värderingar kopplade till handlingen⁵⁴ och oviljan till förståelse som visats gentemot genren är enligt författarna resultatet av en falsk uppfattning av argumentationens effekter.⁵⁵ De menar att det är mycket problematiskt att tala om hur effektiva olika tal är och att talens betydelse och effekt alltid kan förstärkas till fördel för den som tolkar.⁵⁶

Utmaningen inom genren epideiktiska tal är, enligt Campbell & Jamieson, att hitta passande argumentation. Den viktigaste delen av partesmodellen blir *memoria*, att kunna återge historiska fakta på ett passande sätt, att veta vilka historiska ämnen som ska väljas för att talet ska fylla sin funktion att samla publiken kring gemensamma värderingar och skapa vi-känsla.⁵⁷

I introduktionen skrev jag om hur tacktalen på Grammisgalan samverkar, ur ett publikperspektiv, med andra genrer som säger någonting om talarna. Därmed lever tacktalen vidare långt efter att de avslutats, en process som ur Campbell & Jamiesons perspektiv kan beskrivas som att funktionen för en retorisk handling kan ta sig uttryck i flera olika och på varandra följande tal.⁵⁸

I *Presidents. Creating the Presidency: Deeds done in words*, beskriver Campbell & Jamieson hur amerikanska presidenter konstituerar presidentskapet genom olika typer av tal och framträdanden. Campbell och Jamieson konstaterar att det får delar av sitt sammanhang

---

⁵¹ Perelman & Tyteca-Olbrechts, s. 51.

⁵² Campbell & Jamieson, s. 30.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Perelman & Tyteca-Olbrechts, s. 48, 50.

⁵⁵ Ibid., s. 49.

⁵⁶ Ibid., s. 50.

⁵⁷ Campbell & Jamieson, s. 30.

⁵⁸ Dahlin, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 168.

och sin överlevnadsförmåga från sina funktionella och flexibla retoriska genrer.⁵⁹ Campbell & Jamieson menar att talets form hjälper till att förstå dess innehåll och funktion och att talets funktion i en given situation utgör grund för klassificering, samtidigt som de framhåller att det alltid kommer att finnas alternativa möjligheter att organisera och definiera genrer. Deras metod utgår ifrån artefakter där likheter och skillnader undersöks och jämförs med varandra, med syftet att öka förståelsen för institutionella eller sociala behov i samhället eller verksamheten som genren ingår i. Därmed står artefakternas funktion i fokus för analysen.⁶⁰

Enligt Dahlin kan Campbell & Jamiesons perspektiv bidra med möjligheten att säga något om hur väl ett tal är anpassat till att uppfylla sitt ändamål samt hur det i kombination med ett institutionellt fokus kan klargöra hur det kan påverka institutionella mål. Det ger möjlighet att bedöma om en talare har lyckats eller misslyckats använda retorik för att upprätthålla den institution som representeras.⁶¹

Den teoretiska argumentation som Campbell & Jamieson för i kapitlet om amerikanska presidenters installationstal, är jämförbar med den här uppsatsens undersökning av svenska grammisvinnarens tacktal och tillämpas därför både som teori och som tidigare forskning. Precis som grammistacktalet har presidenternas installationstal kritiserats för mediokritet och att missa att mana publiken till handling. Men epideiktisk retorik syftar inte till direkt handling och Campbell & Jamieson menar att kritikerna missförstått installationstalets symboliska funktion som grundläggande del i en övergångsritual där förbundet mellan folket och dess ledare förnyas.⁶²

Enligt Carolyn Millers perspektiv på genre bör genredefinition ske utifrån relationen mellan den retoriska handlingens funktion och den retoriska situation som den tillhör. Därmed står Miller bakom ett funktionsinriktat perspektiv på genre med tillägget att de genrer vi har namn för i vardagsspråket ger teoretisk information om diskurs. Att betrakta dem som genrer är, enligt Millers perspektiv, att ta retoriken och de situationer den används i på allvar.⁶³ Miller studerar, enligt Dahlin, relationen mellan genre och upprepad situation och hur genrer kan tänkas representera vissa retoriska handlingar.⁶⁴ I den här uppsatsen tillämpas Millers teori på det sätt att den epideiktiska genrens krav ställs i relation till den upprepade retoriska situation

---

⁵⁹ Campbell & Jamieson, s. 346.

⁶⁰ Dahlin, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 169-170.

⁶¹ Ibid., s. 171.

⁶² Campbell & Jamieson, s. 29.

⁶³ Dahlin, (red. Fischer, Mehrens, & Viklund), s. 165-166.

⁶⁴ Ibid, s. 166.

som prisutdelningsceremonin på Grammisgalan utgör. Upprepningen utgörs enligt Millers perspektiv, av en social händelse som bygger på publikens och talarens förmåga att uppfatta likheter mellan olika situationer. Miller betraktar därmed retoriska situationer som sociala konstruktioner som, enligt Dahlin, har sina ursprung i definitioner av typhändelser som i sin tur skapas i en kollektiv tolkningsprocess där nya händelser jämförs med likheter hos redan existerande.⁶⁵ Genom Millers perspektiv kan talaren, genom att välja en genre för sitt yttrande som är accepterad av kollektivet, anpassa sitt sätt att delta i olika sammanhang så att det blir socialt begripligt.⁶⁶

Michail Bachtins genreperspektiv är det som får ses som centralt i den här uppsatsen. Även Bachtin ser talets funktion som överordnad princip före form och innehåll.⁶⁷ Enligt Bachtin är talgenrer relativt fasta typer av yttranden som utarbetas av varje sfär av språkanvändningen. Tematiskt innehåll, stil och konstruktion är oupplösligt förbundna med yttrandenas helhet, även om varje enskilt yttrande är individuellt.⁶⁸

Bachtin menar att varje tal och talare förutsätter respons eller ”ett aktivt svar” och därmed bör varje tal ses som ett svar på ett tidigare tal.⁶⁹ I den här uppsatsen blir Bachtins perspektiv intressant då en kedja av tal analyseras i ett större sammanhang. Varje tacktal kan betraktas som en mikrosituation i en kedja av tacktal som utgör makrosituation. Som exempel svarar Lill Lindfors tacktal på Little Jinders yttrande om att ensam är stark med yttrandet ”ensam är man ingen” vilket passar in i Bachtins resonemang om att responsen också kan utgöras av svar som står i kontrast till det aktuella yttrandet.⁷⁰ När publiken svarar på Lill Lindfors yttande svarar de alltså samtidigt på Little Jinders tidigare yttrande. Bachtin förklarar att en aktivt svarande förståelse av det hörda kan omsättas i handling eller förbli en tyst svarande förståelse, vilket stämmer med den epidektiska genrens kontemplerande publik. Bachtin menar att den tyst svarande förståelsen i själva verket är en fördröjd handling då det som hörts alltid omsätts i handling genom påföljande tal eller genom talarens framtida beteende.⁷¹

---

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid, s. 167.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 203.

⁶⁹ Dahlin, (red. Fisher, Mehrens & Viklund), s. 167, samt Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 211.

⁷⁰ Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 231.

⁷¹ Ibid., s. 211.

2.2 Modeller

Nedan beskrivs den modell som analysen utgår ifrån. Analysen sker i växelverkan mellan de olika nivåerna i enlighet med den reflekterande metodens tillvägagångssätt.

2.2.1 Analysmodell

Bieseckers mottagarperspektiv återkom löpande i analysen för att ställa resultat i relation till publikens förväntningar och för att fördjupa analysen av den retoriska publiken. Bieseckers perspektiv utgjorde därmed de glasögon genom vilka analysens delar betraktades. Sådär gick analysprocessen till:

1. *Retorisk situation*: En retorisk situationsanalys genomfördes enligt Bitzers modell med tvingande omständighet, publik och restriktioner. Inom restriktioner analyserades förväntningarna på respektive talare i den kronologiska ordning som talen framfördes då Bachtins teori om aktiva svar på tidigare tal kan ses som restriktioner som talarna måste förhålla sig till. Respektive artists officiella biografi analyserades för att undersöka vilka ämnen som lyfts fram som centrala i deras respektive persona.

2. *Verbalspråk och actio*: En multimodal analysmodell användes där ämnesval, stilnivå och actio undersöktes ur ett helhetsperspektiv med persona som analysingång. Publikens applåder, jubel och skratt analyseras för att undersöka om actiotillgångar och ämnesval värderades som kapital. Vem som tackades undersöktes i en innehållsanalys där personer och namn som klustrade till olika former av tackuttryck identifierades. Talarnas stilnivå analyserades genom att identifiera formella och informella, moderna och gammalmodiga uttryck, förekomst av svordomar och stilfigurer.

3. *Genreanalys*: Genre analyserades enligt Campbell & Jamiesons modell. Gemensamma symboler identifierades och diskuterades med fokus på likheter och skillnader, upprepningar och variationer, unika funktioner och tacktalets makt och ställdes i relation till den epideiktiska genrens krav, enligt Millers teori om genre som social handling.

2.2.2 Transkriberingsmodell för verbalspråk

Talen skrevs ned ordagrant, inklusive pauser, stakningar och felsägningar. Detta för att göra transkriptionerna så detaljerade som möjligt. Eftersom actio analyseras i uppsatsen har en separat actiotranskribering gjorts inspirerad av Gelangs metod som redovisas i avsnitt 2.2.3.

För transkribering av verbalspråk användes Kulturvetenskapliga Arkivet Cultura vid Åbo Akademis rekommendationer för transkription av intervjuer. De har formulerats för studenter och forskare vid Åbo Akademi men är tillämpbara på den här uppsatsen. Allt prat

dokumenterades ordagrant, olika talare markerades och varje replik fick ny rad, egna kommentarer markerades med hakparentes för att skilja dem från talet i övrigt, betoningar, pauser, skratt, etc. markerades på ett konsekvent sätt och transkriberingen försågs med relevanta uppgifter om talarnas namn.

På en punkt har jag valt att frånga Kulturarkivet Culturas rekommendationer, nämligen genom att transkribera i talspråk, dvs. återge dialekter, slanguttryck och förkortningar exakt som de uttrycktes.⁷² Orsaken till detta är att jag ville skapa en så korrekt bild som möjligt av talarnas verbalspråk då det är en viktig del av stilanalysen. Hur någon talar har en tydlig koppling till hur publiken bedömer talarens trovärdighet och talarens ethos är ju ett grundläggande begrepp inom retoriken. Bruk av slang kan vara ett medvetet stilval och ett sätt för talaren att framhäva och förstärka vissa sidor i sin persona som hen vill att publiken bär med sig i det kollektiva minnet av tacktalet.

Transkriberingsexempel

[JJ] Gud, jag gråter så himla mycket, jag ba, [torkar ögonen] skulle inte gråta. Skulle inte vinna framförallt, trodde jag inte jag skulle göra, men, eh, okej. Eh, [inandningsljud] jag vill tacka, eh, mig själv först för att jag proddar och skriver själv [publiken jublar] och, eh, det är fett ensamt, å jag e avundsjuk på alla här som har sina stora crews och familjer och låtskrivare och producenter och skivbolag och skit som... [lång inandning] runt sig, eh. [...]

2.2.3 Transkriberingsmodell för actio

Transkriberingen har inspirerats av Marie Gelangs metod som innebär att den ska betraktas som både tolkning och analys eftersom den, enligt Gelang; ”tränar förmågan att (...) formulera, beskriva och tolka actio.”⁷³

I den här uppsatsen sker en multimodal transkribering av representativa urval ur respektive tal. Vad talaren sade skevs ned tillsammans med vad talaren uttryckte kroppsligt samtidigt.⁷⁴

Transkriberingsexempel

Talaren säger: (...) ehm, det är 20 år sen, nästan 20 år sen vi vann första grammisen, och...

Talaren gör: Blinkar med vänster öga samtidigt som han knycker till en aning med huvudet åt vänster när han säger ”nästan”, viftar löst med grammisen.

---

⁷² Kulturvetenskapliga Arkivet Cultura vid Åbo Akademi, *Transkriberingsregler*.

<http://web.abo.fi/arkiv/etn/dokument/blanketter/transkribregl.pdf>

⁷³ Gelang, 2008, s. 150.

⁷⁴ Ibid., s. 154.

3. Material

Analysen utgick från de tacktal som framfördes av vinnande artister och grupper under TV-sändningen av den svenska Grammisgalan 2015. Totalt har 13 tal analyserats. Eftersom talarnas actio skulle analyseras var det nödvändigt att använda rörlig bild och därmed valdes de tal som inte ingick i SVTs sändning bort.

Tillgänglighet har varit viktigt för att kunna analysera de vinnande artisternas tacktal. Det har varit viktigt att inte bara höra talen, utan att även se dem för att kunna uppfatta publikens reaktioner i syfte att analysera respektive retorisk situation som helhet. Därför har en YouTube-film använts där Grammisgalan finns tillgänglig som den visades i SVT. SVT kan inte streama galan via sin internetsajt av musikkupphovsrättsliga skäl och det kan anses att mitt val av medium är etiskt eller moraliskt problematiskt. Därför är det viktigt att framhålla att jag endast avser att analysera tacktalen och att YouTube var det enda medium där filmupptagningen fanns tillgänglig.

4. Analys

Den retoriska situationen analyserades enligt Bitzers tre beståndsdelar för retorisk situation, nämligen: den tvingande omständigheten, publiken och restriktionerna. Genre går dock in i publikanalysen i form av publikens genrebundna förväntningar och dessa utgör samtidigt restriktioner som talarna behöver förhålla sig till. Resultaten av den multimodala analysen av actio och verbalspråk måste också ses i relation till publikens genrebundna förväntningar. Därmed blir det svårt att redovisa resultat i kronologisk ordning då analysen skett i växelverkan för att bli meningsfull ur ett mottagarperspektiv. För att skapa struktur delas analysen in i delar som behandlar talen innan, under och efter framträdandet.

4.1 Innan framträdandet

I det här avsnittet redovisas analys som behandlar aspekter som påverkade publiken och talarna innan talen framfördes.

4.1.1 Den retoriska situationen

En etablerad norm i vårt samhälle torde vara att den som vinner ett pris också tar emot priset och tackar för det vilket utgör den tvingande omständigheten för samtliga talare. Samtliga talare kan anses lösa den tvingande omständigheten, även Max Martin och Joakim Berg som

tackade via ombud.

Publiken är uppdelad i flera grupper som samverkar med varandra på olika nivåer. I kapitlet bakgrund togs sex starka värden upp som kan ses som gemensamma inom publikgemenskapen, nämligen: unikheter, tro på den egna förmågan, att skriva musik själv, ödmjukhet, kollektivets betydelse för den egna förmågan samt äkthet kontra kommersiell produkt.

Först och främst finns det en närvarande publik och en icke-närvarande publik. Den närvarande publiken kan ses som inkluderad i Grammisgemenskapen, då den består av människor från musikindustrin som delar de centrala värden och förväntningar som togs upp i bakgrunden, och den icke-närvarande publiken kan ses som exkluderad ur Grammisgemenskapen då den delar andra förväntningar på hur ett tacktal ska utföras. Den icke-närvarande publiken utgörs av de som följer prisutdelningen direkt via rörliga medier eller de som tar del av den på andra sätt, t.ex. i musikkronikor där galan sammanfattas. Givetvis finns det delar av musikindustrin som följer galan på annat håll men det är inte de som är talarnas primära publik. Den närvarande publiken minns talarnas framträdanden på olika sätt och de personer i publiken som är ansvariga för att boka artister och band till olika sammanhang gör det baserat på vilken sammantagen bild de har av artisten och hur den bilden passar ihop med andra bilder de har av t.ex. sammanhangets målgrupp, programformat, varumärkesprofil m.m., de som är journalister påverkas subjektivt av sin helhetsbild av artisten vilket kan leda till bra eller dåliga recensioner, medieutrymme m.m.

Den icke-närvarande publikens sammantagna tankar om artisterna och banden påverkas av talen och modifierar bilden av dem. Varje gång de möts av information om artisten i andra sammanhang läggs en ny bit till pusslet. Den fördröjda handlingen kan stanna vid att publiken antingen identifierar sig med eller fascinerar av artisten eller tvärtom, men det kan också leda till konkret handling, t.ex. hur artisten omnämns när hans namn kommer på tal, om en produkt som säljs med hjälp av artistens namn köps eller ratas eller om en festivalbiljett bokas eller inte. Eftersom den närvarande publiken är de som har makten att bestämma hur artisten ska porträtteras i andra sammanhang, som i sin tur påverkar den icke-närvarande publiken att handla, är det den närvarande publiken som i det här fallet får ses som primär.

Inom den primära publiken finns vissa personer med extra stor makt och i denna ingår bl.a. grammisjuryn. För att ge en bild av den här gruppen används Nöjesguidens lista på de aktörer som tidningen anser vara de 100 viktigaste i den svenska musikbranschen just nu. På listan finns bl.a. Sveriges radio med P3:s musiksättare i förgrunden, artistbokare på TV-

programmen *Så mycket bättre* och *Allsång på Skansen*, A&R-ansvariga⁷⁵ på de stora skivbolagen, musikjournalister med hög trovärdighet och trogen läsarskara, marknadsansvariga på bokningsbolag som arrangerar festivalerna som artisterna kan spela på samt PR-personer⁷⁶ som lyfter fram vissa artister över andra och hjälper dem att skraddarsy personliga varumärkeskampanjer.⁷⁷

Publikens identitetsskapande kan dekonstrueras på olika sätt och relationerna mellan olika medlemmar omförhandlas i en ständigt pågående process. Vad gäller makt är artister beroende av andra kreatörer, musikbolag och media men andra kreatörer, musikbolag och media är samtidigt beroende av artisterna. De som talar ingår också i publiken och de som vinner en kategori kan senare sitta i publiken som förlorare i en annan kategori. Skivbolag tävlar med varandra om antal priser och samma representanter från olika musikbolag kan ha flera nominerade i samma kategori vilket kan påverka hur de förväntas reagera när en av de egna vinner över de andra. Rekrytering av nya medarbetare inom musikindustrin sker oftast internt och den som arbetar på Sony Music ett år kan ha arbetat på Universal året innan och på samma sätt är det med artister och andra kreatörer som byter mellan olika musikbolag med jämna mellanrum. Historier och rykten sprids snabbt i en sluten bransch full av offentliga personer vilket påverkar inbördes relationer och det faktum att talarna är offentliga personer som det skvallras om påverkar också förväntningarna på dem som talare. Publikens medlemmar lyfter precis som talarna fram olika sidor av sin personlighet och konstruerar därmed sina *personae*, dvs. deras konstruerade personligheter. En person konstruerar olika *personae* beroende på situation, en persona kanske kommer fram på ett säljmöte med Spotify, ett annat i Greenroom på Melodifestivalen och ytterligare ett annat backstage på en rockklubb. På Grammisgalan kommer samtliga *personae* fram då branschens olika kreatörer samlas på samma plats samtidigt, vilket påverkar identitetsskapandet.

De restriktioner som är intressanta för den här uppsatsen att analysera utgörs främst av de förväntningar som den primära publiken har och som baseras på de värden som artister och band lyfter fram och som skapar deras *personae*. Genom att undersöka talarnas biografier som de presenteras i olika officiella kanaler, kunde ämnen identifieras som påverkar varje talares *persona*. Dessa behöver förstärkas i talen samtidigt som kollektiva värden inom gemenskapen

---

⁷⁵ En A&R-ansvarig söker upp och knyter ny musik till ett musikbolag och arbetar kreativt i nära samarbete med artister och band. A&R är en förkortning av engelskans "Artist & Repertoire."

⁷⁶ Från engelskans "Public Relations." Arbetar med att stärka en persons eller en organisations anseende utåt.

⁷⁷ Nöjesguiden, 100 mäktigaste inom musikbranschen, (2013-01-23),
<http://nojesguiden.se/artiklar/100-maktigaste-inom-musikbranschen>

bör hyllas.

KENT är ett hyllat rockband och det är 20 år sedan bandet vann sin första grammis. Biografins kronologiska disposition och uppräknings av priser i kombination med få språkliga utsmyckningar bidrar till att *erfarenhet*, *framgång* och *seriositet* kan räknas till bandets persona.⁷⁸ Publiken förväntar sig troligen att få se ett seriöst band med rutin från tacktalssituationen.

First Aid Kit har hyllats för sin talang och kritiserats för att vara präktiga. De har uttryckt sig kraftigt i media mot det senare påståendet.⁷⁹ *Hantverket* är det ämne som ges mest utrymme i biografen som beskriver den kreativa processen bakom den senaste skivan i intervjuform. *Gott rykte* och *uppbackning av auktoriteter* ges också stort utrymme. Flera auktoriteter citeras i hyllningar. Musiken beskrivs som mogen och personlig med kärnfulla och sårbara texter. Därmed bör förväntningar finnas på duon att leverera ett kärnfullt och personligt tal med relativt hög stilnivå. Samtidigt verkar det finnas en vilja från duon själva att lyfta fram en ungdomligare attityd. Att uppnå balans mellan hög och låg stil både i actio och verbalspråk blir därmed den största utmaningen i tacktalet.⁸⁰

Debutanten Seinabo Seys biografi delar in tiden och musiken i ett före och efter hennes debut. *Röst*, *utstrålning* och *unikhet* lyfts fram och förstärks bl.a. med citat från erkända musikjournalister som menar att hon ”bräcker allt” och är en ”självklar stjärna”. *Framåt* lyfts fram som den enda möjliga riktningen för hennes karriär, med hjälp av metaforer som t.ex. ”katapult”.⁸¹ Förväntningarna på henne är skyhöga. Få har hört mer än ett par låtar, då hon endast kommer till Grammis med en EP i bagaget. Men få debutanter har samtidigt fått sådan uppbackning inför sin debut. Publiken förväntar sig en unik utstrålning och med tanke på biografins nästan religiösa tendenser att framställa henne kan de till och med förvänta sig att bli frälsta. Utmaningen för Seinabo Sey ligger i att hylla de som hyllat henne utan att sänka sin egen trovärdighet – hyllningskören har inte skapat henne, hon har skapat den.

Tove Lo är en internationell musikexportsuccé med amerikanska billboardtopp-placeringar på sin resumé men är debutant på Grammis. På bara ett år har hon gått från helt okänd till att bli del av Max Martins låtskrivarteam och få status som superstjärna. I Sverige är hon fortfarande relativt okänd sett i relation till hennes internationella framgångar. Den

---

⁷⁸ KENT.se, *Biografi*, <http://kent.se/biografi/>

⁷⁹ Till exempel i musiktidningen Gaffas intervju: Gaffa, *First Aid Kit: "Fuck You Bitches"*, <http://gaffa.se/nyhet/93342>, (2015-03-11).

⁸⁰ Shoreline, *First Aid Kit Biography*, <http://shorefire.com/client/first-aid-kit>

⁸¹ Live Nation, *Seinabo Sey*, <http://bokaartist.livenation.se/artist/seinabo-sey/>

officiella biografien lyfter fram tre tydliga röda trådar: *hantverket*, den *ovanliga äktheten och frånvaron av persona*, samt en *sårbarhet uttryckt i dekadens*. Det låtskrivarteam som Tove Lo arbetar i och som skapats av Max Martin, associeras med kommersialism där hitlåtar tillverkas på löpande band och ligger långt ifrån den äkthet som biografien lyfter fram som central i Tove Los persona. Utmaningen sett till de epideiktiska genrekraven, blir att minska avståndet mellan motpolerna kommersialism och äkthet och lyfta fram en personlig och ödmjuk sida.

Little Jinders biografi utgörs av en konkret uppräkningslista av vilka hon har arbetat med och vad hon har gjort. Utmärkande är att texten nästan helt saknar språkliga utsmyckningar. De musikaliska verken sätts genomlöpande i centrum och de hyllningar och det beröm som lyfts fram står i direkt relation till albumet, singeln, musiken.⁸² Därmed får *hantverket* ses som det centrala värdet som lyfts fram. Få vet vem hon är eller vad hon har gjort eftersom debutalbumet inte har släppts än. Det står därmed Little Jinder fritt att lyfta fram de delar av sin personlighet som hon vill ska ingå i hennes persona.

Lorentz är etablerad i Grammissammanhang då han vunnit och nominerats tidigare. Biografien är mycket kort och tre av fyra stycken handlar om priser som vunnits och hur en enda kritikerkår hyllar honom som artist. *Hyllad* får beskriva hans persona och *glädje* får beskriva av hur han får andra att känna. *Äkthet* kan anses vara ett värde som lyfts fram genom biografien då musiken står i centrum.⁸³

Sven Bertil Taube är exceptionellt rutinerad, en folkkär artist och skådespelare med en lång och imponerande karriär. Han har tidigare vunnit hederspriset som bara ges till de mest hyllade, vilket visar på mycket hög trovärdighet inom branschen. Förväntningarna på Sven Bertil Taube är troligen att han ska leverera ett tal med hög stil som motsvarar hans ålder och rutin av att tala inför publik. De i publiken som endast bryr sig om ny kommersiell musik är förmodligen inte intresserade av talet annat än som ett trevligt inslag och Taube själv är inte beroende av dem. Därmed förväntas han endast leverera en trevlig stämning.

Rebecca och Fionas biografi lyfter fram duons *vänskap* som central, *den brokiga vägen till självförtroende*, samt hur de *står på de svagas sida* och hur det är *okej att vara annorlunda*.⁸⁴ Som DJ:s befinner de sig på en ständigt pågående fest och de är experter på att skapa feststämning. Utmaningen sedd ur ett epideiktiskt perspektiv, blir att samla mer än bara

---

⁸² Luger, *Little Jinder*, (2015-05-18), <http://www.luger.se/little-jinder>

⁸³ Live Nation, *Lorentz*, <http://bokaartist.livenation.se/artist/lorentz/>

⁸⁴ Rebecca & Fiona, *About Rebecca & Fiona*, <http://www.rebeccaafiona.com/bio/>

den publik som rör sig inom den egna sfären, dvs. den seriösare delen av publiken som uppskattar en högre talarstil.

Joakim Berg är sångare i KENT men är ensam vinnare i kategorin ”Årets textförfattare”. Han har ingen personlig biografi eftersom han ingår i ett band. Som textförfattare är han en hyllad auktoritet och texterna, liksom hans persona, är seriösa, trovärdiga och mystiska. Utmaningen blir att hålla ett tal som motsvarar kraven på årets textförfattare: han behöver visa professionalism och hedra utmärkelsen.

Max Martin gör väldigt sällan framträdanden i Sverige och det är i princip underförstått att han inte kommer att dyka upp för att ta emot sitt pris vilket kan tolkas som att han bryter mot den tvingande omständigheten. Bilden av Max Martin är distanserad, alla har hört talas om honom men finns han på riktigt? Om Max Martin har intresse av att visa sig ödmjuk inför sina kollegors respekt blir det en utmaning att stärka bandet mellan honom och publiken.

Tove Lo vinner två priser under kvällen och i det andra talet går hon in med andra förväntningar på framträdandet. Hon har redan förmedlat ett mer personligt persona, hon har hyllat kollektivet och förmedlat äkthet genom att i stort sett inte prata om sina framgångar utan ta avstamp i de motgångar hon har haft. Utmaningen i tal två blir att fylla i luckor som missades i det första talet och bygga och förstärka bilden av sig själv som hon lyckats förmedla utan att upprepa sig och tråka ut publiken.

Lill Lindfors, sångerska, skådespelare och komiker, beskrivs i biografien som folkkär, framgångsrik och rolig.⁸⁵ Hon är årets hedersprisvinnare och träder därmed in med samma pondus och självklarhet i sammanhanget som Sven Bertil Taube. Utmaningen för Lindfors är att skapa god stämning, att underhålla publiken och få dem att skratta. Publiken förväntar sig att årets hedersprisvinnare ska hålla längre tal än övriga talare. En risk med hederspriset är att det kan tolkas som en artists sista anhalt, vilket Taube har insinuerat i sitt tal tidigare i talkedjan då han sa att han trodde att priset innebar ”ett tack och adjö från branschen”.⁸⁶ Därmed kräver situationen ett aktivt svar från Lindfors där hon på något sätt bemöter ämnet.

Metalbandet At The Gates har spelat ihop sedan 90-talet och äldre bilder på bandet i biografien lyfter fram den klassiska rockmyten som tema med upphöjda fingrar och loger överfyllda av spritflaskor och fimpar, medan aktuella bilder fokuserar mer på instrument, livescener och lir.⁸⁷ Det kan tolkas som att bandet vill få publiken att kontempera en mer

---

⁸⁵ Lill Lindfors, *Biografi*, <http://lill-lindfors.com/sv.html/biografi>

⁸⁶ Se Bilaga 1, *Inledande transkribering: Tacktalen på Grammisgalan 2015*, talare 7.

⁸⁷ At The Gates, *Bio*, <http://atthegates.se/bio/>

mogen bild av bandet som fokuserar på det sceniska och det musikaliska. Metal är en genre som har raseri som nyckelord och som mer än någon annan musikalisk genre på Grammisgalan är anti-etablissemangen. En utmaning för At The Gates är att tacka etablissemangen och samtidigt vara trogna kravet på att sky samma etablissemang samt att lyfta fram en mer seriös sida av sig själva än tidigare.

4.2 Under framträdandet

Här redovisas resultat som behandlar framträdandena och publikens reaktioner.

4.2.1 Verbalspråk – stilnivå och tack

Talarna använder en genomgående informell och låg talarstil utan språkliga utsmyckningar men med desto fler stakningar och en mängd inslag av svordomar och slangord. Undantagen utgörs av Sven Bertil Taubes tal, samt större delarna av Lill Lindfors och Lorentz tal. Men publikens applåder visar att talen uppskattas oavsett stil. Det som är viktigt verkar snarare vara balansen mellan vad som sägs och hur det uttrycks med timing som avgörande faktor där konstpausen får betydelse för publikens uppskattning. Det tyder på att det finns en förväntan inom gemenskapen för hur en vinnare ska tala på grammisgalan som skiljer sig från andra epideiktiska talgenrer, där en mer informell stil passerar kraven för vad som anses passande.

Att hylla de som är på plats kan vara ett sätt att skapa välvilja och ena publiken.

Bieseckers perspektiv på den retoriska publiken vill få oss att dekonstruera identitetsskapandet genom att fråga oss vilka som ingår i gemenskapen och vilka som inte ingår. Ett sätt att göra det är att analysera vilka grupper som tackas och vilka som inte tackas. För att ta reda på vilka av de tackade som också var närvarande markerades varje tackyttring och vilka som tackades. De som tackades grupperades först in i olika kategorier baserat på funktion och sedan i om kategorierna brukar vara närvarande på Grammisgalan. Det är säkert någon vinnare som fått ta med sig en släkting eller bandmedlem, men det räknas inte som representativt för en hel kategori. Resultatet av analysen visar att 78 % av de som tackas i talen, 105 av 135 stycken adresserade, var närvarande i lokalen.

4.2.2 Actio – Multimodal analys

KENTs tre talare visar upp olika action och olika tillgångar vilket kan bero på att den första talaren talar utan manus medan de andra två läser innantill. Det färdigskrivna talet ger ett förberett och seriöst intryck. Den första talaren, Sami Sirviö, har ett återhållet actio med få tillgångar som med variation i tempo kombinerat med låg energi resulterar i ett nervöst och hackigt intryck. Han stödjer sig på höger ben och skjuter ut höger höft, byter sida flera

gångar men står aldrig centrerad, håller grammissen i ett löst grepp och flackar med blicken, fuktar läpparna flera gånger, vajar med huvudet; växlar mellan att ta ögonkontakt med publiken och att titta mot obestämda mål i fjärran. Det nervösa intrycket förstärks av att han säger att han är lika nervös nu som för 20 år sedan, något som också förstärker publikens gemensamma värde ödmjukhet, vilket genererar applåder. Den andra talaren, Markus Mustonen har ett återhållet actio. Eftersom han läser innantill ur ett manus blir hållning och gester minimala. De tillgångar han har i mimik och röst använder han dock maximalt med hög energi och timing som skapar dynamik. Han ler stort och visar upp ett avspänt ansikte med höjda ögonbryn, drar snabbt upp mungiporna och kniper till med ögat, grimaserar vid accentuering av vissa ord, t.ex. höjer han ögonbrynen kraftigt när han säger ”genier”, drar upp ena mungipan när han säger ”dårar”. Sammanfattat inger han ett avslappnat och samtidigt engagerat intryck. Den tredje talaren Martin Sköld har ett återhållet actio med en stram hållning då även han läser mestadels innantill, men har fler tillgångar än de två andra talarna. Han står stadigt med lika tyngd på båda benen. Actiot blir dynamiskt då han varierar energi och timing i gester, mimik och hållning. Ansiktet uppvisar påtaglig saknad av mimik när han läser innantill. När han pratar kärleksfullt om sin gamla bandkollega som nu är bandets manager börjar publiken att jubla varpå Sköld spricker upp i ett plötsligt avspänt leende, tar direkt ögonkontakt och fäster en varm blick utåt, nickar till kort åt sidan och slår ut med handen i en svepande gest. Sammantaget ger Sköld ett engagerat och innerligt intryck. KENTs återhållsamma actio med få och välutnyttjade actiotillgångar i kombination med det färdigskrivna talet ger en sammantagen bild av bandet som seriösa, förberedda, engagerade och innerliga vilket motsvarar de verbala anspråken och därmed värderas som kapital.

First Aid Kit använder ett återhållet actio och visar begränsat med actiotillgångar som kommer fram i gester och ansiktsuttryck och som används för att betona vissa ord, t.ex. när Klara säger ”det betyder verkligen allt”, för handen mot hjärtat och bugar lätt på ”allt”. Gesten hade kunnat värderas som actiokapital om det inte vore för det intryck som den multimodala tolkningen ger. Spända leenden och flackande blickar, många mikropausar och små skratt ger ett nervöst intryck. Rösterna är ostadiga och talet framförs med liten variation i energi, dynamik och timing vilket skapar monotonitet. När det monotona röstläget kombineras med ett spänt leende i samband med att Klara håller kvar handen på hjärtat och säger ”vi är så glada att vi får va som vi är” går budskapet förlorat och hon uppfattas som oengagerad. När Klara säger ”det känns djävligt skönt” brister dock båda talarna ut i stora och spontana leenden som ger ett uppriktigt intryck, vilket omvandlas till actiokapital då det motsäger den präktiga och duktiga bild som de verkar vara måna om att motarbeta.

Seinabo Sey använder ett återhållet actio med få actiotillgångar som hon utnyttjar maximalt med hjälp av variation i actiokvalitéerna energi, dynamik och timing vilket förstärker hennes trovärdighet och ger ett avslappnat och säkert intryck som motsvarar pressmaterialets anspråk och omvandlas till actiokapital. Tillgångarna ligger helt och hållet i ansiktsmimik och röst. Leendet är avslappnat och ögonen glittrar. Hon tar direkt ögonkontakt med dem hon tackar och visar tydligt att hon vill ha applåder när hon betonar det sista ordet i ett yttrande följt av en konstpaus. Begynnande applåder uppmuntras med ett leende och en lätt nickning vilket resulterar i jubel. Dynamiken i mimiken blir extra tydlig när hon tackar sin pappa, plötsligt vänder blicken upp i taket och säger ”titta, jag skärpte mig”. Utan att behöva säga det förstår vi att pappa är i himlen vilket släpper in publiken i det privata, låter den förstå att hon är sårbar. Seinabo Sey visar mycket skickligt hur begränsade actiotillgångar kan användas maximalt för att uppnå önskad effekt.

Tove Lo visar ett aktivt actio med många actiotillgångar. En dominerande actiokvalité är timing. Blicken är stadig och gesterna bestämda när hon blir seriös, t.ex. när hon tackar Universal för att de tar henne på allvar, och när hon blir sårbar, t.ex. när hon nämner sin stämbandsoperation, blir blicken flackande, hon ser ner i golvet och kroppen mjuknar. Tove Lo tar precis som Seinabo Sey konstpauser och betonar sista ordet för att få publiken att applådera, men eftersom pauserna och betoningen är kortare blir även applåderna det. I talets mittparti uppfattas talet som oengagerat och monotont. Rösttillgångarna uttrycks med låg energi och dynamik och med hög variation i tempo vilket skapar ett oförberett intryck som tar udd från det verbala anspråket på uppriktighet och publiken ser frågande ut. Men mot slutet sker en stor och plötslig förändring i actiokvalitéer. Energin rusar upp inom samtliga actiotillgångar, Tove Lo höjer grammisen mot taket, grimaserar följt av ett stort leende, höjer rösten rejält samtidigt som hon säger ”Det här är helt fucking sjukt, ikväll ska vi ha KUL” följt av publikens jubel. Här lyckas hon lyfta fram dekadensen från pressmaterialet, skapa ett ärligt och samtidigt ödmjukt intryck samtidigt som hon gör en segergest som visar självförtroende och actiotillgångarna omvandlas till kapital.

Little Jinder visar ett aktivt actio med omfattande tillgångar inom mimik, hållning, gester och röst där actiokvalitéerna energi och timing används i kombination med multimodal aktivitet vilket skapar dynamik i actio. Little Jinders utmaning var att visa personlighet eftersom pressmaterialet var begränsat till gamla meriter. Little Jinders mimik, hållning och gester hade kunnat lösa utmaningen helt utan röst eller innehåll. Hon gråter, tar sig för munnen, för händerna i små cirkulerande rörelser framför kroppen, hoppar på stället, torkar tårar, ler stort, grimaserar, blir plötsligt seriös, höjer och sänker ögonbrynen, ler igen och

glittrar med ögonen. Att hon är ärligt överraskad och glad råder det ingen tvekan om. Hon visar upp hela sitt känsleregister och hela sin person på ett mycket privat och engagerat sätt. När röst och innehåll kopplas på bekräftar det hypotesen. Långa inandningar mitt i meningar skapar konstpauser som får skratt och jubel, innehåll och actio går hela tiden hand i hand, t.ex. när hon säger ”Skulle inte vinna (...) trodde jag inte jag skulle göra” och samtidigt ler stort, torkar tårar, skrattar och tittar åt sidan, varpå publiken jublar.

Lorentz visar ett aktivt actio med många actiotillgångar. Han har ett avslappnat och öppet ansikte, ler och glittrar med ögonen, tar ett steg bak, kryper ihop och säger ”YES” och sträcker sedan på sig och ler stort när han säger ”Jag blir så himla glad.” Han tar direkt ögonkontakt när han nämner någon vid namn och gör en gest för att visa var i publiken de sitter. När han talar om mer abstrakta saker, t.ex. ”(Oskar Ekman) trodde att det här kunde bli större än jag nånsin trodde att det kunde bli” blickar han ut i det stora och förstärker därmed budskapet. Rösten varierar mycket lite i tonhöjd men desto mer i timing vilket tillsammans med en multimodal aktivitet skapar ett dynamiskt actio som samspelar med de verbala anspråken på rutin, glädje och äkthet och tillgångarna värdesätts därmed som kapital.

Sven Bertil Taube visar ett återhållet actio med få men väl utnyttjade tillgångar. Hållningen är stram och återhållen, ansiktet är öppet och avslappnat, ögonen glittrar och han tar under talet direkt ögonkontakt med olika människor i publiken. Han ler innerligt och hjärtligt, kysser sina händer och slår ut med dem mot publiken som rest sig i en stående ovation. Han lyfter fram nyckelord med små men betydelsebärande gester, t.ex. när han säger ”Det menar jag ärligt” och gör en gest med ena handen mot bröstet. Den hand som inte håller i mikrofonen är öppen och riktad uppåt och han snärtar till med den i en liten rörelse, ler och tar en kort konstpaus varje gång han nämner någon vid namn vilket resulterar i stora applåder. Sammanfattat ger Sven Bertil Taubes återhållna actio ett värdigt och rutinerat intryck som på samma gång är oerhört innerligt, varmt och ärligt. Han kallar publiken för sina vänner och lyckas med utmaningen att skapa god stämning då hela publiken står upp och jublar under större delen av hans tal varvid tillgångarna värderas som kapital.

Rebecca & Fiona visar ett aktivt actio och omfattande tillgångar som inte värderas som kapital trots att energi och tempo varierar och skapar dynamik samt att det lyfter fram de verbala anspråken, t.ex. vänskap när de tackar varandra först. Skälen till att tillgångarna inte värderas som kapital är två, nämligen berusningsgrad och avsaknad av timing. De springer upp på scenen och kramkalas uppstår. Rebecca ställer sig rakt mot publiken med ett vinglas i handen och sökande berusad blick, en stor vinterjacka över axlarna, och mimar ”WHAT THE FUCK” men har fortfarande inte fått tag i någon mikrofon. När hon får det är talet sluddrigt

och ansiktet slapp. Fionas plötsliga utrop på fel ställen skapar förvirring kring vem som ska tala, hos prisutdelarna som råkar ta mikrofonen, hos ljudteknikerna som tror att talet är slut och sätter på bakgrundsmusiken, hos ljusteknikerna som släcker ner scenen och framförallt hos publiken som applåderar i spridda skurar och ser frågande ut. Talet får därmed ett abrupt slut och när Fiona springer av scenen syns Rebecca stå kvar och försöka ta tillbaka mikrofonen medan kameran panorerar ut.

Joakim Berg är inte närvarande men priset tas emot av de övriga bandmedlemmarna. Deras actio är återhållet med begränsade tillgångar som inte värderas som kapital främst för att priset inte är deras men också för att de inte samspelar med bandets persona som seriöst och rutinerat i Grammissammanhang. De tar sig i skägget, näsan, håret. Stammar, tjafsar, stakar sig genom en diskussion med Felix Herngren som delat ut priset och som är missnöjd med hur de talar. På slutet kommer det fram att de bara skulle läsa upp ett sms från Joakim Berg. Då går alla tre talare ihop och tittar på telefonen och förvirring uppstår då telefonen är uppochned. Markus Mustonen läser upp sms:et och så går de av scenen.

Max Martins actio går inte att analysera då han inte är med på galan. Hans enda uttalande ”Tack som Satan” får anses tillhöra låg talarstil då det saknar utsmyckningar och innehåller en svordom.

I sitt andra tal för kvällen visar Tove Lo ett mer återhållsamt actio, med en stramare hållning och mer nedtonad mimik. I det här talet medför det en mer seriös framtoning. Ansiktet är avslappnat och hon har ett lätt leende på läpparna, hon tar längre tid på sig att tänka efter vad hon ska säga och med intensiv blick och bestämda rörelser lyckas hon omvandla tillgångarna till kapital, då hon löser utmaningen att förstärka det intryck hon gett tidigare under kvällen som ödmjuk och ärlig, självsäker och personlig. Även detta tal avslutas med en festuppmaning och en segergest som river ner applåder.

Lill Lindfors har ett actio som ligger mellan aktivt och återhållet. Hon gör inga stora gester men använder mimik, hållning och röst desto mer. Actiokvalitéerna energi och tempo skapar ett dynamiskt actio. Den multimodala aktiviteten skapar dock ett förvirrat intryck då innehållet och timingen i rörelser och röst inte passar ihop. Hon skämtar flera gånger men blicken flackar och pauserna är inte tillräckligt långa för att publiken ska hinna reagera varvid skämtet går förlorade. Flera gånger talar hon med någon vid sidan av scenen som inte hörs eller syns och hon spelar upp en scen med sig själv som håller på alldeles för länge vilket märks på publiken som ser obekvämt ut och applåderar i vad som tolkas som ett uppmuntrande syfte. Mot slutet höjer hon rösten, rörelserna blir bestämda och blicken intensiv när hon hyllar släktet av musiker som stått ut med hennes och andra artisters velighet. I denna

sekvens värderas tillgångarna som kapital då de förstärker den gemensamma värderingen om kollektivets betydelse för den egna framgången och skapar den trevliga stämning som var Lills utmaning att skapa.

At The Gates Tomas Lindberg visar ett actio som befinner sig någonstans mitt mellan aktivt och återhållet med lagom många actiotillgångar. Blicken flackar inledande mellan olika personer vilket kan bero på att hela sex personer (bandet Backyard Babies, en prisutdelare samt en bandmedlem) står med honom på scen. Den lediga handen är öppen och riktad uppåt och används för att förstärka viktiga ord, t.ex. ”de viktigaste” då han höjer och sänker den, ”våra nära och kära” då han trycker den mot bröstet, vilket skapar ett uppriktigt och ärligt intryck. Variation i energi och tempo i samtliga modaliteter skapar ett dynamiskt actio. Han förmedlar ingen ilska och ser uppriktigt glad ut vilket inte löser utmaningen som den tolkats i den retoriska situationen men eftersom talet är oförberett, kort och hyllar kollektivet värderas tillgångarna som kapital och han lyckas hylla etablissemanget utan att verka för angelägen.

4.2.3 Applåder, jubel och skratt

Analysen av publikens jubel, applåder och skratt visar först och främst att precis som vinnarna avkrävs ett tacktal så avkrävs publiken sedvanliga artighetsapplåder *inför och efter vinnarnas yttrande*. Dessa applåder räknas som artighetsapplåder och kan inte anses värdera en handling som kapital. En annan typ av applåder uppfattas som att de sker *i uppmuntrande syfte*, t.ex. när någon blir för långrandig eller pinsam och dessa applåder ses därmed som indikatorer på att ett ämne inte värderas som kapital. Ämnen som värderas som kapital av publiken är *kollektivets betydelse för den egna förmågan*, t.ex. erkända auktoriteter eller Lill Lindfors hyllning av musikerkollektivet. Personliga kärleksyttranden applåderas alltid, t.ex. Tove Lo om sin pojkvän och Sven Bertil Taube om sin fru. Övriga värden som applåderas är *ödmjukhet*, t.ex. skämt på egen bekostnad som Sven Bertil Taube om att han trodde att han var uträknad ur branschen och *individualitet och tro på den egna förmågan*, t.ex. Little Jinder som säger att hon har gjort allting själv. Talare som i den multimodala analysen framstår som *äkta och ärliga* får fler applåder än andra.

4.3. Efter framträdandet

I det här avsnittet redovisas analysresultat som behandlar talen efter att de framfördes. Här jämfördes talen i syfte att hitta genrespecifika strukturer.

4.3.1 Genrespecifika strukturer

Tacktalen uttrycker alltid förvåning över vinsten och/eller förvirring över hur talen ska

framföras. Vissa säger rakt ut att vinsten är oväntad, andra använder ord som ”wow”, och olika former av utdragna ”eh”. Rebecca & Fiona utropar ”VAD HÄNDE PRECIS?” och At the Gates säger rakt ut att de inte skrivit något tacktal. Det skulle kunna spegla det gemensamma värdet i att lyfta fram ödmjukhet och äkthet. Kärleken till musiken måste dominera över kärleken till framgång och pengar. Uttryck av oförbereddhet skulle också kunna bero på att det kan upplevas som förödmjukande att ha ett färdigskrivet tal om vinsten skulle utebli.

Tacktalen hyllar kollektivets inverkan på individens framgång. Talarna framhåller ordagrant att andra människor står bakom deras framgång och tackar dem vid namn.

Ödmjukhet är ett återkommande tema med underkategorierna sårbarhet, felbarhet och tillkortakommanden. Dessa värden förhöjs genom personliga anekdoter. Tre exempel ur analysen är: Tove Los avstamp i sin stämbandsoperation, Sven Bertil Taubes uttalande om att han trodde att han var uträknad, eller Little Jinder när hon gråtande framhåller att hon känner sig ensam ibland och avundsjuk på andras gemenskap i branschen.

Det verkar finnas ett behov hos talarna av att hävda sin rätt till vinsten, att bevisa att de hör hemma i gemenskapen. Hos rutinerade artister används tid och erfarenhet som nyckel och mindre rutinerade artister åberopar auktoritetens uppbackning. Som exempel kan Seinabo Seys hänvisning till hur auktoriteter bjudit in henne nämnas, samt First Aid Kits ordval när de säger att de ”fått göra två skivor” med sin producent, istället för att säga att producenten fått göra två skivor med dem.

Talarna separerar juryn från publiken. Juryn får ett eget tack i början av talet och publiken ett kollektivt tack på slutet.

Samtliga talare använder actio, mer eller mindre framgångsrikt, för att förstärka de värden som deras biografier indikerar att de vill lyfta fram. Exempelvis använder artister vars biografier lyfter fram seriositet och äkthet ett mer återhållsamt actio medan artister vars biografier lyfter fram engagemang och individualitet ett aktivare actio.

Språket i tacktalen visar, med få undantag, upp en stil som är på nivån låg- till mellan, vilket motsäger det epideiktiska genrekravet på att talarens stil ska vara elegant och sofistikerad. Språkstilen kan, ur Bachtins perspektiv, ses som ett omedvetet aktivt svar på tidigare erfarenheter av hur Grammistal brukar uttryckas verbalt, som imitation av en talstil som upplevs passande i sammanhanget och genren tacktal på Grammisgalan kan ses som en deformerad och förnyad form av tacktal inom epideiktisk retorik då en stil övergått från en

genre till en annan och modifierat förväntningarna för hur talet bör presenteras.⁸⁸

5. Slutsatser och diskussion

5.1 Den retoriska situationen för tacktal vid Grammisgalan

Bachtin lyfter, i likhet med Biesecker, publikens komplexitet och menar att det är fel att betrakta en publik som en kollektiv personlighet⁸⁹ eller som passiva mottagare för ett budskap. Istället ska publiken ses som aktiva svaranden eftersom all förståelse är av aktivt svarande karaktär.⁹⁰ Det skulle i så fall betyda att alla människor som på något sätt tar del av tacktalen från Grammisgalan måste räknas som en retorisk publik.

En aktivt svarande förståelse av det hörda kan omsättas i handling eller förbli en tyst svarande förståelse, som i den epideiktiska genren. Bachtin menar att den tyst svarande förståelsen i själva verket är en fördröjd handling då det som hörts alltid omsätts i handling genom påföljande tal eller genom talarens framtida beteende.⁹¹ För Grammisgalans del skulle det betyda att tacktalen som ter sig rätt banala i stunden, faktiskt är mer betydelsefulla än vad som antas. Det skulle innebära att alla människor som på något sätt tar del av talen; på plats eller återberättat, genom nöjesjournalisters referat eller omnämmanden, i sin helhet eller saxat, svarar på talen genom sitt framtida beteende, t.ex. genom att aktivt välja eller välja bort vissa festivaler, identifiera eller inte identifiera sig med vinnaren eller andra artister som länkas till vinnaren.

I kapitlet bakgrund togs sex starka värden upp som kan ses som gemensamma för den svenska musikindustrin och som påverkade den retoriska situationens restriktioner, nämligen: unikheter, tro på den egna förmågan, att skriva musik själv, ödmjukhet, kollektivets betydelse för den egna förmågan samt äkthet kontra kommersiell produkt. Analysen visade att dessa värden lyftes fram på olika sätt i artisternas personae och applåderades av den närvarande publiken. Därmed kan dessa värden tolkas som starka inom gemenskapen. Eftersom den epideiktiska genrens syfte är att ena publiken kring gemensamma värden för att skapa ett kollektivt minne och tacktalets syfte är att få detta minne att bli trevligt, blir hyllandet av dessa värden del av den retoriska situationens restriktioner.

---

⁸⁸ Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 208.

⁸⁹ Ibid., s. 210.

⁹⁰ Ibid., s. 211.

⁹¹ Ibid.

5.2 Actios funktion i relation till den retoriska situationen som Grammisgalan utgör

Analysen visade att actio fyllde en viktig funktion för att förstärka de ämnen som talarna lyfter fram i sina officiella biografier samt till de värden som behöver hyllas inom gemenskapen för att skapa god stämning. Talare med återhållsamma action med hög dynamik inom få, välutnyttjade actiotillgångar upplevdes i högre grad som seriösa, rutinerade och innerliga medan talare med aktiva action och multimodal samverkan i högre grad uppfattades som engagerade, personliga och självsäkra. Actio påverkar restriktionerna inom den retoriska situation som Grammisgalan utgör genom att förväntningarna på vad som sägs blir mindre viktigt än hur det sägs och det verkar som att en talarstil på låg eller informell nivå är förväntad och till och med hyllad då den förstärker det gemensamma värdet ödmjukhet genom att ge intryck av oförbereddhet. Hyllandet av gemensamma värden, framförallt hyllandet av kollektivets betydelse för den egna framgången genererar flest applåder.

Grammisvinnarna och en stor del av den närvarande publiken är vana vid att förmedla och uppfatta budskap som förmedlas med hjälp av actio. Det ingår i artisters yrkesroll att förmedla budskap med kropp och röst, och Lill Lindfors t.ex., ger föreläsningar i kroppsspråk. Det kan därmed förutsättas att talarna har en högre medvetenhet om actios funktion än personer som inte arbetar med kroppen som uttrycksmedel. Actio kan därmed användas för att kompensera en informell eller låg talarstil, som genren delvis kräver för att förstärka vissa delar av olika artisters personae, och bidra till att förstärka andra värden som t.ex. seriositet, värdighet eller rutin. Tove Lo får illustrera det genom sitt användande av ett informellt språk där hon svär och stakar sig vilket motsvarar biografins anspråk på dekadens, och ödmjukhet som centralt värde inom gemenskapen, samtidigt som det aktiva dynamiska actiot ger henne en engagerad och ärlig framtoning som talare, värden som även lyfts fram som centrala i biografien.

5.3 Tacktalen på Grammisgalan – en förnyad genre med unika krav

Bachtin menar att där det finns en stil finns det också en genre. När en stil övergår från en genre till en annan deformerar eller förnyas själva genren.⁹² Grammisvinnarnas val av stil utåt sett verkar märkligt och tafatt samtidigt som den närvarande publiken verkar tillfredsställda med stilvalen. Språkstilen kan, ur Bachtins perspektiv, ses som ett omedvetet aktivt svar på tidigare erfarenheter av hur Grammistal brukar uttryckas verbalt, som imitation av en talstil som upplevs passande i sammanhanget och genren tacktal på Grammisgalan kan ses som en

---

⁹² Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 208.

deformerad och förnyad form av tacktal inom epideiktisk retorik då en stil övergått från en genre till en annan och modifierat förväntningarna för hur talet bör presenteras.⁹³

Ytterligare stöd för slutsatsen finns hos Gelang som skriver att medlemmarna inom en given kultur ärver ickeverbala beteenden som representerar den gemenskap som de tillhör och därmed är de flesta ickeverbala uttryck kontextberoende.⁹⁴ Därmed kan framgångsrika artister och grupper förmodas använda ett internt sätt att kommunicera som är passande inom gemenskapen på Grammisgalan, och när de uttrycker sig enligt de genrekrav och enligt de förväntningar som den retoriska situationens restriktioner ställer dem inför, så översätts det inte in i de förväntningar som andra gemenskaper har på vad som räknas som ”bra” eller ”dålig” kommunikation.

Millers perspektiv på genre förstärker Gelangs resonemang. Enligt Millers perspektiv upprepas den sociala händelsen Grammisgalan baserat på publikens och talarnas förmåga att uppfatta likheter mellan olika situationer. Talaren väljer en genre för sitt yttrande som är accepterad av kollektivet och anpassar sitt sätt att delta i sammanhanget så att det blir socialt begripligt.⁹⁵ Tolkningsresultaten av analysen visar återigen att vad som accepteras och förväntas inom den sociala händelse som Grammisgalan utgör är annorlunda än vad som accepteras och förväntas för tacktal inom andra gemenskaper som talare och publik kan tänkas tillhöra. Som exempel kan Polarprisets mer formella tacktal nämnas, tacktal på olika stipendieutdelningar eller när artister talar som representanter för olika organisationer med andra genrekrav.

Enligt Bachtin är talaren medveten om publikens aktivt svarande förståelse och förväntar sig att publiken ska instämma eller inte instämma, visa medkänsla, invända och handla. Talaren själv är också en svarande och uppfinnar således inte hjulet utan förstår att hens yttrande är en produkt av tidigare yttranden där ”varje yttrande är en länk i en mycket komplext organiserad kedja av andra yttranden.”⁹⁶ För Grammisgalans tacktal skulle det innebära att talarna är medvetna om de normer som styr den tafatta stilen i talen. De har varit publik tillräckligt många gånger för att lära sig vilka genrekrav som finns och hur ett tacktal på grammisgalan bör utföras.

Följande struktur gäller för samtliga tacktal inom genren:

---

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Gelang, s. 35.

⁹⁵ Dahlin, (red. Fischer, Mehrens & Viklund), s. 166-167.

⁹⁶ Bachtin, (red. Aurelius & Götselius), s. 212.

1. Tacktalen uttrycker alltid förvåning över vinsten och/eller förvirring över hur talen ska framföras.
2. Tacktalen hyllar kollektivets inverkan på individens framgång.
3. Ödmjukhet framhävs genom att sårbarhet, felbarhet och tillkortakommanden lyfts fram. Dessa värden förhöjs genom personliga anekdoter.
4. Det verkar finnas ett behov hos talarna av att hävda sin rätt till vinsten, att bevisa att de hör hemma i gemenskapen. Etablerade talare använder egen erfarenhet och mindre etablerade talare hänvisar till auktoriteter.
5. Talarna separerar juryn från publiken. Juryn får ett eget tack i början av talet och publiken ett kollektivt tack på slutet.
6. Actio används för att förstärka talarnas personae och betona viktiga värden inom gemenskapen.
7. Verbalspråket i tacktalen visar, med få undantag, upp en informell stilnivå.

5.4 Så använder talarna retorik för att representera sin institution

I Campbell & Jamiessons kapitel om amerikanska presidenters installationstal definieras faktorer som är jämförbara med tacktalen på Grammisgalan. Presidenternas installationstal och grammisvinnarnas tacktal har båda anklagats av kritiker för att mer eller mindre repetera klyschor och räkna upp historiska personer och fakta, att det rör sig om en strid ström av mediokra tal som missar att få publiken att handla. Och det är klart, ser man situationen genom Bitzers ögon så är förmåga att handla själva grundkravet för att en publik ska anses vara retorisk. Men Campbell och Jamieson menar att kritikerna missförstår installationstalets symboliska funktion. Campbell och Jamieson väljer att se dessa tal som en grundläggande del av en övergångsritual där förbundet mellan folket och dess ledare förnyas⁹⁷ och på samma sätt är grammisvinnarnas tal en ritual med syftet att förnya förbundet mellan artisten och dess publik.

Nytilträdde amerikanska presidenter står inför en gemenskap som utgörs av en nation där ungefär hälften av befolkningen inte röstat, och där hälften av de som har röstat har lagt sin röst på en annan kandidat. Svenska grammisvinnare står inför en gemenskap som utgörs av den svenska mainstreammusik-branschen och musikintresserade TV-tittare. Men även den svenska grammisvinnaren står inför problemet att en begränsad skara valt dem framför andra artister. Med fem nominerade i varje kategori skulle det kunna antas att ungefär en femtedel av publiken håller med om att den artist som vann också borde ha vunnit men då gäller det förstås att bara en artist från varje skivbolag är nominerad i varje kategori. Är det fler från samma skivbolag blir det mer komplext. Det rör sig alltså i båda fallen om en splittrad publik som måste enas kring vissa gemensamma värden i syfte att skapa ett ”vi” vilket är själva grundpelaren i den epideiktiska talgenren.⁹⁸

---

⁹⁷ Campbell & Jamieson, s. 29.

⁹⁸ Ibid., s. 30.

På samma sätt som presidenterna hyllar presidentskapet; värderingarna och gemenskapen presidenten är del av, hyllar Grammisvinnarna musikbranschens gemensamma värderingar i ett multimodalt samspel mellan verbala och ickeverbala uttryck. Presidenten räknar upp tidigare presidenter, betydelsefulla amerikaner och patrioter medan Grammisvinnarna räknar upp tidigare vinnare, artister och musiker de beundrar. Presidenten hyllar sin administration och ger riktlinjer för hur de ska arbeta framöver, Grammisvinnarna hyllar också sin administration bestående av managers, skivbolags- och förlagsfolk, bokare, PR-personer, regissörer, fotografer m.fl. och ger dem en känsla av framtidstro.

Bönen och religionen är ett starkt gemensamt nationellt värde för amerikaner och presidenternas installationstal avslutas med att folket samlas i bön. För grammispubliken finns ett gemensamt värde som fungerar på samma enande sätt, nämligen festuppmeningen. Grammisgalan är en mindre del av den stora branschfest som kvällen är i övrigt och som pågår till tidigt nästa morgon. Publiken är således där för att festa och knyta nya eller förstärka gamla kontakter. Därför är det inte ovanligt att vinnartalarna refererar till den efterföljande festen. Där amerikanerna enas i bön enas grammispubliken i fest.

5.5 Avslutande reflektion och slutord

Den hermeneutiska utgångspunkten innebär ett sökande efter betydelse och mening i upplevelser, handlingar eller symboler i en växelverkan mellan del- och helhetsperspektiv. Förförståelsen är essentiell inom hermeneutiken och tolkningen måste alltid ske i förhållande till sin kontext.⁹⁹ Per-Johan Ödman menar i *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik* att själva grunden för hermeneutiken är dess öppna förhållningssätt till olika perspektiv: Att det finns många olika sätt att förstå världen och dess företeelser på.¹⁰⁰ Ödman menar att förståelse är grunden till allt tolkande och alltid refererar till framtiden. Förståelse föder tolkningar och tolkningar föder förståelse.¹⁰¹

Jag har varit verksam inom musikbranschen i över halva mitt liv. Mina erfarenheter påverkar min tolkningsprocess och min förståelse. Jag har som tolkare av publikgemenskapens förväntningar säkert större insikter än många andra som inte rör sig inom det svenska musikklimatet och kan därmed ha bättre förståelse för underliggande problem eller möjligheter som har kunnat hjälpa mig i tolkningsprocessen. Samtidigt är det

---

⁹⁹ Göran Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur, 1996, s 33-34.

¹⁰⁰ Per-Johan Ödman, *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*, Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag, 2007, s. 14.

¹⁰¹ Ödman, s. 25-26.

säkert så att mina erfarenheter begränsat min tolkningsprocess och låst tanken vid redan inarbetade sätt att tänka. Baserat på den reflekterande metod som valts är det därmed viktigt att uppsatsens slutsatser ses som tolkningsresultat. Jag hoppas att tolkningsresultaten som presenteras i den här uppsatsen kan bidra till att skapa förståelse för den svenska Grammisgalans tacktal, både vad gäller talens funktion och för deras speciella restriktioner. Då talens betydelse och effekt alltid kan förstärkas till fördel för den som tolkar¹⁰² skulle det vara intressant att se hur någon med andra erfarenheter skulle tolka analysresultaten. Slutligen skulle jag vilja ta del av en framtida undersökning som kan komplettera tolkningsresultaten med ett historiskt perspektiv för att undersöka hur värderingarna inom svensk musikindustri kan ha sett ut över tid och om det kan tänkas ha påverkat förväntningarna på talens verbala och ickeverbala presentation.

Litteratur- och källförteckning

Litteratur

- Alvesson, Mats & Sköldbäck, Kaj, *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, 2., [uppdaterade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2008
- Bachtin, Michail, ”Frågan om talgenrer”, *Genre-teori*, Eva Hættner Aurelius & Thomas Götselius (red.), S. 203-239, Lund: Studentlitteratur, 1997
- Campbell, Karlyn Kohrs & Jamieson, Kathleen Hall, *Presidents creating the presidency: Deeds done in words*, New ed., University of Chicago Press, Chicago, Ill., 2008
- Gelang, Marie, *Actiokapitalet: retorikens ickeverbala resurser*, Retorikförlaget, Diss. Örebro: Örebro universitet, 2008, Åstorp, 2008
- Hellspong, Lennart, *Konsten att tala: handbok i praktisk retorik*, 2., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2004
- Lucaites, John Louis, Condit, Celeste Michelle & Caudill, Sally (red.), *Contemporary rhetorical theory: a reader*, Guilford Press, New York, 1999
- Perelman, Chaïm & Olbrechts-Tyteca, Lucie, *The new rhetoric: a treatise on argumentation*, 1. paperback ed., Univ. of Notre Dame Press, Notre Dame, Ind., 1971
- Viklund, Jon, Mehrens, Patrik & Fischer, Otto (red.), *Retorisk kritik: teori och metod i retorisk analys*, Retorikförlaget, Ödåkra, 2014
- Wallén, Göran, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund, 1996
- Ödman, Per-Johan, *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*, Norstedts

---

¹⁰² Perelman & Tyteca-Olbrechts, s. 50.

Akademiska Förlag, Stockholm, 2007

Övriga källor

Aftonbladet, *Därför är all politisk musik vänster*, (2014-09-08).

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/kronikorer/fredrikvirtanen/article19492558.ab>

At The Gates, *Bio*, <http://atthegates.se/bio/>

Dalarnas Tidningar, *Grammisgalan gräver sin egen grav*, (2010-01-15).

<http://www.dt.se/noje/grammisgalan-graver-sin-egen-grav>

Gaffa, *First Aid Kit: "Fuck You Bitches"*, (2015-03-11). <http://gaffa.se/nyhet/93342>

Grammis.se, *Om Grammis*. <http://grammis.se/om-grammis/>

Ifpi Sverige, *Anmälan till Grammis 15*. <http://ifpi.se/grammis/anmalning>

KENT, *Biografi*, <http://kent.se/biografi/>

Kulturbilagan i Dalarna, *Skönt att slippa Grammisgalan*, (2010-01-15).

<http://kulturbilaganidalarna.blogspot.ch/2010/01/skont-slipa-grammisgalan.html>

Kulturvetenskapliga Arkivet Cultura vid Åbo Akademi, *Transkriberingsregler*.

<http://web.abo.fi/arkiv/etn/dokument/blanketter/transkribregl.pdf>

Lill Lindfors, *Biografi*, <http://lill-lindfors.com/sv.html/biografi>

Live Nation, *Seinabo Sey*, <http://bokaartist.livenation.se/artist/seinabo-sey/>

Live Nation, *Lorentz*, <http://bokaartist.livenation.se/artist/lorentz/>

Luger, *Little Jinder*, (2015-05-18), <http://www.luger.se/little-jinder>

Nöjesguiden, *100 mäktigaste inom musikbranschen*, (2013-01-23).

<http://nojesguiden.se/artiklar/100-maktigaste-inom-musikbranschen>

Pop och politik [Elektronisk resurs]: Musik och klass, Utbildningsradion, 2012.

<http://www.ur.se/Produkter/173989-Pop-och-politik-Musik-och-klass>

Rebecca & Fiona, *About Rebecca & Fiona*, <http://www.rebeccafiona.com/bio/>

Shoreline, *First Aid Kit Biography*, <http://shorefire.com/client/first-aid-kit>

Svenska Dagbladet. *Frikyrkans främsta verktyg för frälsning*, (2013-05-13).

http://www.svd.se/kultur/frikyrkans-framsta-verktyg-for-fralsning_8053676.svd

Svenska Dagbladet, *Grammisögonblick vi minns*, (2014-02-19).

http://www.svd.se/kultur/grammisogonblick-vi-minns_3283332.svd?sidan=3

Linda Portnoff & Tobias Nielsén, *Musikbranschen i siffror. Statistik för 2011, Rapport 0143*

Rev A, [Elektronisk resurs]: Tillväxtverket, 2011, s. 26.

YouTube, *Grammisgalan 2015*, (2015-02-28).

<https://www.youtube.com/watch?v=SqrXjyiJmx8>

Bilagor

Bilaga 1. Transkribering för verbalspråk

Årets rock – KENT

[MS]=Martin Sköld

[SS]=Sami Sirviö

[MM]=Markus Mustonen

[SS] Tack juryn. Ehm, det är 20 år sen, nästan 20 år sen vi vann första grammisen, och... Det känns lika nervöst fortfarande. Och, det är en del vi skulle vilja tacka här ikväll, genom dom här 20 åren. Det kan Markus göra **[ger mikrofonen till SS]**

[MM] Hehe **[skrattar]** ja, vi vill tacka alla som vi fått äran å jobba med tillsammans genom åren. Producenter, tekniker, studiopersonal, roddare, fotografer och AD:s, internetdårar, assistenter, stylist, regissörer, managers, PR-genier, bokare och skivbolag **[räcker över mikrofonen till MS]**

[MS] Vi skulle framförallt vilja tacka Martin Roos som gick från att vara vår största och mest **[paus för publikens jubel]** han var våran största och mest högljudda kritiker och så blev han våran bandmedlem och sen manager eh, och vi vill bara säga att **[kort paus]** vi älskar dig. Ehm, tack och förlåt.

2. Årets album – First Aid Kit

[JS]=Johanna Söderberg

[KS]=Klara Söderberg

[JS] Åh, tack så mycket, åh, vi är så hedrade och ärade att vi får det här priset så tack grammisjuryn. Och så vill vi tacka vår producent Mike Mogus, världens bästa producent **[paus för publikens applåder]** vi e så glada att, eh, vi fått göra, eh, två skivor med den här mannen. Han är helt otrolig.

[KS] Åh Gud, gud vad oväntat **[fnissar, vänder sig mot JS]** ehm... vi vill, eh, vi vill tacka alla er som kommer på våra spelningar och eh, alla ni som lyssnar för er kärlek och ert stöd, det betyder verkligen **[tar sig för bröstet, bugar lätt]** allt för oss och, eh, vi är så glada att vi får vara vi som vi är och **[vänder sig mot JS]** utan att kompromissa, **[lång utandning]**, det känns djävligt skönt **[skrattar]** och, eh, **[vänder sig till JS]** vad ska jag säga mer? **[tittar på JS och skakar på huvudet]** Jag vet inte. Tack så hemskt mycket

[JS] Tack.

[KS] Tack.

[JS+KS] Tack.

3. Årets nykomling – Seinabo Sey

[SS]=Seinabo Sey

[SS] Wow. **[fnissar, publiken jublar]** Gud, jag blev lite mer nervös än vad jag trodde jag

skulle bli. Tack så mycket juryn. Eum, jag måste tacka Magnus Lidehäll, Vincent Pontare och Sa, ha, lem al Fakir, till att börja med, jag, eum, jag kunde inte haft bättre coacher och såhär bröder och kompisar så tack så hemskt mycket för att jag får vara med å verkligen tack så mycket. Eum, Jonas Vikström, Dennis Elander, Linnea Bengtson, Sweden Music **[pausar, ler, tuggar tuggummi]** asså! **[pausar, ler och tuggar tuggummi]** Jonas Vikström, du är min idol, tack så hemskt mycket för att du tror på mig, jag vill tacka mamma, pappa **[tittar upp i himlen och ler.] Pratar till pappa i himlen]** tack, kolla jag skärpte mig, här, huh. Ehm, **[tuggar tuggummi]** Eum, mina kompisar, vars historia jag snor rätt ofta. Eum, och så vill jag tacka Frej Larsson, Herbert Munkhammar och Oscar Linnros för att jag fått öva på deras scener, tack och förlåt, hihhi. Tack ska ni ha. **[ler, slår ut med armarna].**

4. Årets låt – Tove Lo

[TN]=Tove Nilsson (Tove Lo)

[TN] Eh, wow. Hehe, Ehm. Det här har man ju drömt om. Det var längesen jag stod på scen, några månader efter min eh stämbandsoperation här, och jag vill verkligen inte gå ner så att eh, ursäkta om det här blir lite längre än vad som känns okej. Ehm, jag vill börja med att tacka Ludde, Jacob och Julius **[paus, applåder]** mina strutsar, mina producenter och låtskrivare som jag har jobbat mycket med och eh, ni har funnits där med mig från början, jag hade aldrig klarat det utan er. Resten av vargkusinerna. Det är fantastiskt att vara en del av en så härligt gäng som är så talangfulla och fina människor. Eh, mitt skivbolag Universal, ni är ett fantastiskt team och eh, tar väl hand om mig. **[Inandningsljud]**, Eh, jag är ofta där på kontoret och eh, säger vad jag tycker och tänker och ni tar alltid in det, det betyder mycket **[skrattar]**. Eum, jag vill tacka alla mina fantastiska vänner, ehm. Min familj, min kära mamma och pappa och min bror, det är nog inte så lätt att ha en dotter som har en låt som ehm, heter ”Stay High” det är nog inte så kul som mamma, att, eh, det är därför, men eh, jag får så himla fint stöd från dom så tack. Ehm, tack till alla som har röstat det betyder jättemycket å, **[höjer rösten, håller upp grammisen]** det är helt fucking sjukt, ikväll ska vi ha kul. Tack!

5. Årets pop – Little Jinder

[JJ]=Josephine Jinder (Little Jinder)

[JJ] Gud, jag gråter så himla mycket, jag ba, **[torkar ögonen]** skulle inte gråta. Skulle inte vinna framförallt, trodde jag inte jag skulle göra, men, eh, okej. Eh, **[inandningsljud]** jag vill tacka, eh, mig själv först för att jag proddar och skriver själv **[publiken jublar]** och, eh, det är fett ensamt, å jag e avundsjuk på alla här som har sina stora crews och familjer och låtskrivare och producenter och skivbolag och skit som... **[lång inandning]** runt sig, eh. Men, jag behöver aldrig torka tårar utan grammis **[skrattar]**. Eh, och eh, tack, eh, Claes Lunding, eller framförallt tack Magnus Frykberg som har sagt till mig sen jag var 18 år att jag aldrig ska j-h- obba med nån trött gubbe, eh sen tog han mig till en trött gubbe som inte e så trött för att han signa med Warner. Tack Claes Lunding, tack Warnergänget, tack Johan Ohlsson, eh Tove Alexandersson, Rebecca och Fiona, tack min kille Melo, Nils heter du i vanliga fall, och ehm, som jag också har jobbat ihop... jättekul. Eh, fan vilka är det mer, Tommy X, vem fan har jag jobbat med mer? Typ ingen. Det spelar ingen roll. Skål. Vi ses på festen. Jag fick den!

6. Årets hiphop/soul – Lorentz

[LB]=Lorentz Berger

[LB] Yes. Jag blir så himla glad. Tack för det här. Eh, jag vill börja tacka Vito och Oskar som har gjort hela albumet med mig. Utan er inga kärlekslåtar. Tack för det. Jag vill tacka Oskar Ekman som trodde att det här kunde bli större än vad jag nånsin kunde tro att det kunde bli. Jag tackar min bror som sitter där i publiken. Martin Sacharias, han kom in där, han satt inte... där e han. Ehm, jag vill tacka Sony, Martin Norman. Johanna Löf. Woop-woop. Ehm, André Jofré, Patricia Reyes, alla som har vart med på skivan, mamma och pappa, Lina. Tack för det här, tack så jättemycket.

7. Årets folkmusik/visa – Sven Bertil Taube

[SBT]=Sven Bertil Taube

[Får stående ovation och väntar in publikens jubel.]

[SBT] Tu-tusen, tusen tack, det här var verkligen en överraskning, det menar jag ärligt. Jag fick ju en sån här hedergrammis förra året, och då tänkte man ju att det var tack... och adjö från branschen. Heh! Men, men tack vare vänner som eh, som tubbade in mig i det här så sticker jag in huvudet *igen!* Och säger ”här e jag, fortfarande!” Och jag måste verkligen passa på om tid finns att tacka dom som har, eh, varit det största skälet till att det blev nå, något, hommage, Det är Johannes Sjöberg, från Universal **[uttalar det med svensk klang, publiken jublar]** Henrik Björlin, som eh, **[jubel]** min fru måste jag tacka också som har legat bakom **[jubel]** och sett till att jag har lärt mig texterna ordentligt och sist men inte minst Peter **[slår ut med handen mot personen bredvid honom]** Nordahl **[publiken jublar]** som står för alla arrangemang, orkester och egna kompositioner. Hjärtligt tack för att ni lurade mig in i detta... hommage. Tack mina vänner. **[Kramar om och kindpussar Peter Nordahl]. [Publiken applåderar.]**

8. Årets elektro/dans – Rebecca & Fiona

[RS]=Rebecca Scheja

[FF]=Fiona FitzPatrick

[Springer upp, hoppar upp på och kramar konferencieren, märkbart berusade]

[RS] sluddrigt tal] What the fuck asså... VAD HÄNDE PRECIS? Eeeh, okej. Tack Fiona.

[räcker mikrofonen till FF]

[FF] Tack Rebecca.

[RS] Tack Tommie X, eh, mm, å, eh, vänta ni bara. Vänta ni bara.

[FF] Okej, jag älskar er, whoooo! Little Jinder var våran första seger och nu ba WHOOOHAA! **[springer av scenen.]**[RS] **står kvar och signalerar att hon vill ha mikrofonen men visas av scenen.]**

9. Årets textförfattare – Joakim Berg

[MS]=Martin Sköld

[SS]=Sami Sirviö

[MM]=Markus Mustonen

[FH]=Felix Herngren, prisutdelare

[JB]=Joakim Berg

[FH, svarar på ohörbar talsekvens] Ja, jag vet det, men ändå, grattis till er kompis. Eh, micken... [MS] Ja, micken.

[FH] Ja där

[MS] Ja, hur ska vi lägga upp det här då? Det här är ju inte liksom vårt pris egentligen utan det är Jockes. Vi är mycket glada för den såklart. För hans skull. Ehm, ska du fortsätta Sami?

[SS] Mmm, okej, eh...

[FH] Det är årets textpris det här, ni måste ju va lite fyndiga för fan. Det är ju te-textpriset liksom kom igen

[SS – till FH] Okej, okej, okej. Okej, men det är inte vi

[FH] Ja. Men jag märker att det inte är ni

[SS] ah

[FH] som skriver texterna i musiken

[SS] men de, det där, det där, det där, det är därför det är inte vi. Det är inte vi... Det är inte vi som skriver texterna, ah, precis. Ja, okej

[FH] men, eh, säg nåt smart nu.

[SS] men, men [MS tar upp mobiltelefon, visar för [SS]]

[SS] men, men, men Jo-jo-jocke har skickat meddelande

[[MS] till [FH]] Till dig också

[SS] ah, men vi vill tacka Jocke för texterna för annars hade det här bandet inte varit nånting.

[inandingsljud] utan hans texter [applåder] Och sen ska Markus här läsa upp hans meddelande. Från Jocke

[MS tar upp en mobiltelefon. Tittar på telefonen tillsammans med MM]

[MM] Åh fan.

[MS] Svårt det här

[MM] Ja

[FH] Kan ni läsa eller?

[MS till FH] Kan

[MM] har vi precis fått det här? Ah. Okej, vi...

[MS till MM] Men det är ju upp och ner här

[MM] Okej, det här är från Jocke.

[[JB]via [MM]] Ledsen att jag inte kan va där. Men det var ju kul att va bäst. Förlåt och tack.

10. Årets kompositör – Max Martin

[Talet är inspelat och förställt så att det inte går att höra vems röst det är. På en bildskärm visas en bild av Max Martin. Munnen på bilden rör sig samtidigt som inspelningen går igång.]

[Inspelad röst] Tack som satan.

[Publiken skrattar ansträngt och applåderar]

11. Årets artist – Tove Lo

[TN]=Tove Nilsson (Tove Lo)

[TN] Ska försöka fokusera nura. Fy fan vad fett! Wow [skratt] Eum, ja, tack, eh juryn. Tack som fan å tack, jag har ju tackat alla [tittar upp i taket, tänker efter] redan [skrattar] nej, eum, ja, det här känns helt magiskt för mig ehm. Jag har aldrig varit på en sån här gala förut så att få gå hem med två grammisar känns helt galet, ehm. Tack igen alla vargkusiner och tack Universal och Pitch & Smith och tack Daniel för våran vecka i Midtown och tack min, jag är kär, min älskade pojkvän [skrattar, får applåder] eh, jag säger det igen, eh, min låt "Habits (Stay High)" handlar ju väldigt mycket om att eh, lite, ehm, vad ska man säga trycka ner smärtan med att ha kul. Så att ikväll tycker jag att vi glömmer allting jobbigt och allt dåligt som finns och bara har det djävligt roligt. Tack!

12. Årets hederspris – Lill Lindfors

[LL]=Lill Lindfors

Hjärtligt, hjärtligt tack. Jag tänkte börja då med att presentera alla dom som har hjälpt mig sen 50-talet [publiken skrattar] början på 60-talet. Kurre Petterson, och, eh, det var han som var med om den här första, jag var så glad, Gina att du nämnde, just att det är inne med vinyl nu för förut när man sa att man hade spelat in en vinylplatta då kunde alla säga hur gammal man var. Men idag så kan man ju säga "ja visst, jag har ju spelat in en vinyl nyligen här så att det... finns ju inte..." En tanke till Anders Burman som ju blev [paus för applåder] en legendarisk musikprofil och producent. Jag jobbade många, många år med honom och han... Var med när jag fick min första grammis. Jag vill inte säga vilket år det var för det tycker jag var så... [spridda skratt] väldigt längesen. Du sa [vänder sig mot någon på sidan] trettio år hörde jag ikväll men jag tror att det är själva TV-programmet som... jag undrar om det här inte var i början på 80-talet som jag fick... en grammis. [Harklar sig] Ja. Hörni [vänder sig till publiken igen] Ensam är man inget, tillsammans är ett sätt att finnas till. Och jag skulle vilja hylla en grupp av människor som är otroligt tålmodiga, ett oändligt tålmodigt släkte. Som står ut med allt som man håller på med

[spelar upp en scen med sig själv] "jamen det, där är inte rätt tonart, kan vi ta det i nån annan tonart, nej men, nä, hmmm, häää, nä, fasen också det funkar inte, nej det gör inte det, skulle du kunna, där bastonen spela där dum-dum-duuh, däng, däng, fattar du vad jag menar?" [agerar basist] "Ja, du menar såhär: [sjunger en rytmisk sekvens] [agerar som sig själv igen] "Jamen, alltså jag vet inte hur många takter, det kan du väl räkna ut själv, nåt sånt skulle kunna lira, och så tänkte jag såhär om ni kunde föreställa er..." [publik applåderar] [Tillbaka i nuet] Musiker är ett fantastiskt släkte. Och jag vill hylla alla musiker som har stått ut med alla artister och som har funnits till hands och haft tillit till att det ska bli någonting bra. Dom är fantastiska. Tacka alla som har stöttat mig, tack alla ni som har varit supporters, tack publiken. Tack. Och tack Bosse [Sundström, prisutdelare].

13. Årets hårdrock/metall – At the gates

[TL]=Tomas Lindberg

[TL] Åh, tack så mycket. Eh, eeh, ja, inget förberett tacktal. Men, eh, vi vill tacka alla som vart med och gjort den här skivan möjlig, möjlig. Eh, producenter, omslagsartister, videoproducenter, skivbolag, vårt crew [vänder sig till bandmedlem och nickar] eller hur?

Dom viktigaste. Eh, våra nära och kära. Och eh, klass 5A på Ramsdalsskolan. Tack så mycket!

Bilaga 2. Transkribering för actio

Tal 1. Årets rock – KENT

[MS]=Martin Sköld

[SS]=Sami Sirviö

[MM]=Markus Mustonen

[SS] Höjer grammisen i vänster hand, viftar med den i ett löst grepp, flackar med blicken, stödjer sig på höger ben, skjuter ut höger höft, håller mikrofonen i vänster. Byter sida flera gånger men står aldrig centrerad. Drar in/fuktar läpparna flera gånger. Fuktar läpparna följt av ”å” (och) vid två tillfällen. Litet försynt leende. lätt anspänning vid läpparna, litet leende men med flackande nervös/ursäktande blick, minimalt med ansiktsrörelser, Litet leende vid byte av talare. Vajar med huvudet; vänder det åt höger och vänder i ömsom svepande rörelser, ömsom snabba rörelser och blinkar med vänster öga samtidigt som han knycker till en aning med huvudet åt vänster när han säger ”nästan 20 år sen”, växlar mellan att ta ögonkontakt med publiken där han byter mål väldigt snabbt och att titta på obestämda mål i fjärran. Ser direkt på Talare 2 när han säger ”det kan Markus göra”.

[SS] säger

1. ”Ehm, det är 20 år sen, nästan 20 år sen vi vann första grammisen, och...”

2. ”å” [=och]

[SS] gör

1. Blinkar med vänster öga samtidigt som han knycker till en aning med huvudet åt vänster när han säger ”nästan”, viftar löst med grammisen.

2. Fuktar läpparna.

[MM] Ler stort. Tar mikrofonen i vänster hand. Tittar hela tiden ner i färdigskrivet tal som hålls i höger hand, vässkrattar ”h-h-h-hhhh”, tar ögonkontakt endast vid tillfällen då särskilt viktiga ord betonas. Läger tyngden på ömsom höger, ömsom vänster ben men vinklar sig hela tiden mot mitten, mot sina bandkompisar. Anspänning av ansikte, höjer ögonbrynen, [**de andra talarna drar sig samtidigt i håret, stryker sig över huvudet, tyngd på höger sida av kroppen**] ler stort, avspänt ansikte, höjer ögonbryn, drar snabbt upp mungipor och kniper till med ögat, liksom krusar ansiktet vid accentuering av ord, huvudet rör sig ner mot textlappen när han läser innan till och höjs snabbt vid accentuering av vissa ord. Minimalt med ögonkontakt då han läser innantill. Lyfter blicken vid accentuering av ord. Total avsaknad av utmärkande gester. Inga utpräglade poser. Byter tyngd från höger till vänster ben ofta.

[MM] säger

1. ((...)) PR-)”genier”

2. ((...)) internet-)”dårar”

[MM] gör

1. höjer ögonbryn

2. drar upp ena mungipan.

[MS] Står stadigt med lika tyngd på båda benen, något vinklad mot bandmedlemmarna men samtidigt vänd utåt, vänder huvudet åt andra sidan, tar ögonkontakt med publik. Tittar ner i färdigskrivet tal som hålls i vänsterhanden, uttryckslös men spricker så upp i ett leende, tar direkt ögonkontakt och fäster en varm blick utåt, [**de andra bandmedlemmarna ler också med varma blickar, Talare 1 applåderar**] rodnar, harklar sig, rör på läpparna, tonar ned leendet, nickar till kort åt sidan, nickar svepande ett par gånger innan han läser igen, knycker huvudet åt sidan, bort från bandmedlemmarna vid accentuering av vissa ord, t.ex. ”kritiker” och ”bandmedlem”. Vänder huvudet mot bandmedlemmarna när han säger ”vi vill bara säga”. Tar ögonkontakt vid flera tillfällen i samband med accentuering av vissa ord. rynkar pannan, trutar ytterst lite med munnen, drar ned mungiporna markant och säger ”mmm” följt av ”tack och förlåt”.

Slår ut med händerna flera gånger, slår ut med ena handen i en svepande rörelse, slår ut med båda händerna i stor rörelse när han säger ”Tack och förlåt”.

[MS] säger

han var våran största och mest högljudda [1.] kritiker och så blev han våran [2.] bandmedlem

3. ”vi vill bara säga”

4. ”tack och förlåt”

[MS] gör

[1+2] knycker huvudet åt sidan, bort från bandmedlemmarna.

3. vänder huvudet mot bandmedlemmarna

4. slår ut med händerna i en stor rörelse

2. Årets album – First Aid Kit

[JS]=Johanna Söderberg

[KS]=Klara Söderberg

Ansikten spända, småler, tittar ned i golvet, på varandra, upp i taket, himlar med ögonen och ler, flackar med blicken, lyfter ögonbrynen men betonar inte ord, ostadiga röster, många pauser ger hackigt tempo, signalerar nervositet, små nervösa skratt, mycket liten variation i röst, monotont röstläge, många andetag ”så [**andetag**] glada [**andetag**] att [**andetag**]”. För ihop händerna och bugar lätt, tittar runt omkring sig, skrattar nervös, handen mot hjärtat, tittar på varandra, ger ett inte helt ärligt intryck, rörelser matchar inte röst och innehåll.

[JS] säger:

1. ”Tack så mycket, vi är så (...) ärade”

2. ”världens bästa producent”

3. ”så [**andetag**] glada [**andetag**] att [**andetag**]”.

[JS] gör:

1. flackar med blicken, lyfter ögonbrynen, betonar inte ordet ”ärade”

2. tittar ned i golvet

3. monoton röst, flackande blick, många andetag, litet leende

[KS] säger:

1. ”det betyder verkligen allt”

2. ”åh, gud, gud vad oväntat”

3. ”Vi är så glada att vi får va vi som vi är”

[KK] gör:

1. för ihop händerna och bugar lätt
2. tittar runt sig, på **[JS]** skrattar nervöst, monoton röst: låg energi, jämnt flöde.
3. för handen mot hjärtat

3. Årets nykomling – Seinabo Sey

[SS]=Seinabo Sey

Avslappnat ansikte, ler, glittrar med ögonen, fnissar. Tar ögonkontakt med dem hon tackar. Minskar leendet och nickar lätt, blir mer seriös, tar många konstpauser, väntar in applåder, får dem, betonar sista ordet inför varje konstpaus, ler när hon får applåder. Tittar upp i taket, ler, pratar upp i taket, tuggar tuggummi, allt actio koncentrerat till ansikte och röst, står stilla som en staty.

[SS] säger:

1. ”Wow.”
2. ”(...) så tack så hemskt mycket”
3. ”Sweden Music” **[betonar ”music”]** ”asså” **[betonar]**
4. ”pappa”, 5. ”tack, kolla jag skärpte mig”

[SS] gör

1. fnissar **[publiken jublar]**
2. tittar ned i golvet
3. pausar, ler, tuggar tuggummi **[publiken jublar]**
4. tittar upp i taket och ler, 5. Pratar mot taket

4. Årets låt – Tove Lo

[TN]=Tove Nilsson (Tove Lo)

Glittrar med ögonen, skrattar, tittar ner och minskar leendet när hon pratar om stämbandsoperation, tar konstpaus, väntar in applåder, dynamik/energi låg, timing hackig, Plötslig förändring, lyfter grammis mot taket, stor gest, stor mimik, grimaserar, ler, höjer rösten och betonar ”KUL”.

[TN] säger:

1. ”några månader efter min eh stämbandsoperation här”
2. ”det är helt fucking sjukt, ikväll ska vi ha kul. Tack!”
3. ”Ehm, jag vill börja med att tacka Ludde, Jacob och Julius”

[TN] gör:

1. tar ned leendet, tittar ned i golvet
2. lyfter grammis mot taket, stor gest, stor mimik, grimaserar, ler, höjer rösten och betonar ”KUL”.
3. paus, väntar in applåder

5. Årets pop – Little Jinder

[JJ]=Josephine Jinder (Little Jinder)

Gråter, tar sig för munnen, för händerna i cirkulerande snabba rörelser framför kroppen, tar sig i håret, torkar tårar med samma hand som håller i grammisen, kropp vänd utåt, stora och små rörelser varierar, gråter, ler stort, skrattar, tittar åt sidan, slutar le när hon börjar tacka och samlar sig, tar många pauser och gör små inandningsljud vilket genererar applåder, stora variationer i tempo ger hackigt tal, nervös med uppriktigt glad, mycket dynamik, engagerad p.g.a. direkt ögonkontakt med de hon tackar.

[JJ] säger:

1. ”Skulle inte vinna [inandningsljud] trodde jag inte jag skulle göra”
2. ”skivbolag och annat skit som “
3. ”som jag också har jobbat ihop... jättekul.”

[JJ] gör:

1. torkar tårar, ler stort, skrattar, tittar åt sidan
2. ler, gråter, långt inandningsljud[**publiken jublar**]
3. ler, gråter, inandningsljud [**publiken jublar**]

6. Årets hiphop/soul – Lorentz

[LB]=Lorentz Berger

Avslappnat ansikte och kropp, tar ögonkontakt med de han pratar om och till, pekar på dem, engagerat intryck, kryper ihop, anspänner kroppen, tar sats och tar ett steg tillbaka med ena foten när han säger ”YES”, vecklar ut sig igen, tittar på grammisen när han säger ”tack för det här”, accentuerar ord med mimik och gester, låg energi i röst men varierat tempo skapar dynamik.

[LB] säger:

1. YES
2. ”tack för det här”
3. ”det här kunde bli större än”

[LB] gör

1. kryper ihop i en kroppslig anspänning, tar sats, riktar energi inåt, tar ett steg tillbaka inåt mot mitten med ena foten
2. tittar på grammisen
3. tittar utåt, hemlöst, ut i rymden

7. Årets folkmusik/visa – Sven Bertil Taube

[SBT]=Sven Bertil Taube

Ler, mimar ”tusen tack”, tittar på grammisen och kompisen, ler när alla reser sig och jublar, kysser sina händer, slår ut med dem, glittrar med ögonen, varmt avslappnat ansikte, gör gest mot bröstet, skrattar spontant och avslappnat, tar konstpaus, öppen handflata uppåt som

används för att betona varje namn han tackar med en lätt ryckning ackompanjerad av en lätt nickning.

[SBT] säger:

1. ”Det menar jag ärligt”
2. ”då tänkte man ju att det var tack **[paus]** och adjö från branschen.”
3. ”min fru”, ”Henrik Björ~~l~~in” **[betonar slutstavelse]**

[SBT] gör:

1. Gör gest med ena handen mot bröstet
2. tar konstpaus, skrattar spontant, ler och glittrar med ögonen **[alla skrattar och jublar]**
3. höjer och sänker öppen handflata och nickar lätt

8. Årets elektro/dans – Rebecca & Fiona

[RS]=Rebecca Scheja

[FF]=Fiona FitzPatrick

Springer upp på scenen, hoppar på den kvinnliga prisutdelaren, kramas, Rebecca ställer sig rakt mot publiken med ett vinglas i handen och sökande berusad blick, en stor vinterjacka över axlarna, och mimar ”WHAT THE FUCK” men har fortfarande inte fått tag i någon mikrofon. När hon får det är talet sluddrigt och ansiktet slappt. De tittar på varandra när de säger varandras namn, sökande blick, låg variation i röstenergi, hög röstvolym och hög variation i tempo skapar dynamik. Fiona höjer grammisen skriker, förvirrad stämning, är talet slut? Publiken applåderar i spridda skurar och ser frågande ut. Fiona springer av scenen, Rebecca stå kvar och försöka ta tillbaka mikrofonen medan kameran panorerar ut.

[RS] säger:

1. ”What the fuck asså”
2. ”eh, vänta ni bara.”
3. ”Tack Fiona”

[RS] gör:

1. sökande ögon, berusad blick, står ostadigt, jackan hasar ned, vinglas i hand, slappt ansikte
2. pekar, tittar direkt på en grupp i publiken
- 3 tittar på Fiona, vänder sig mot henne, bugar lätt

[FF] säger:

1. ”Little Jinder var våran första seger och nu ba WHOOOHAA!”
2. ”Tack Rebecca”

[FF] gör:

1. Har lämnat tillbaka mikrofonen men håller fast den, vänder sig nedåt mot den, skriker, spärrar upp ögonen, grimaserar, springer av scenen.
2. Tar mikrofonen, tittar på Fiona, vänder sig mot henne, bugar lätt

9. Årets textförfattare – Joakim Berg

[MS]=Martin Sköld

[SS]=Sami Sirviö

[MM]=Markus Mustonen

[FH]=Felix Herngren, prisutdelare

[JB]=Joakim Berg

Samlat intryck

Joakim saknas, tre talare, [SS] tar sig i skägget, näsan, håret, stammar, all energi fokuseras till rörelser i vänster hand som betonar tempo i talet som en dirigent. Ger ett förvirrat intryck. Talarna pratar i omlott, snabbt, förvirrat, stakar sig, adresserar [FH] i kulisserna, märkligt, hackigt tempo, dålig timing, stammar, vänder sig mot varandra, från varandra, står plötsligt på varandra, skymmer varandra, samlade runt mobiltelefon, vänder den uppochner, rynkar ansiktet, kniper med ögonen, läser upp meddelande innantill.

[SS] säger:

1. Okej, okej, okej. Okej, men det är inte vi-

SS gör:

1. stammar, tar sig i håret, vänder sig mot kulissen

[MM] säger:

1. har vi precis fått det här? Ah. Okej, vi...

[MM] gör:

1. tar i mobiltelefonen, står nära [MS] vinklad mot honom, gör en koncentrerad grimas, kniper med ögonen, rynkar ögonbrynen, ser förvirrad ut, tittar på [MS] för bekräftelse.

[[MS] till [FH]] säger:

1. "Till dig också"

[MS] gör:

1. Tittar mot [FH] i kulissen, uttrycksöst ansikte utom ögon som ser uttråkade ut. Signalerar irritation över [FH]:s inblandning i talet.

10. Årets kompositör – Max Martin

Ingen actiotranskribering p.g.a. ingen talare på plats.

11. Årets artist – Tove Lo

[TN]=Tove Nilsson (Tove Lo)

Stramare hållning och mer nedtonad mimik. Mer seriös framtoning. Ansiktet är avslappnat, ett lätt leende på läpparna, hon tar längre tid på sig att tänka efter vad hon ska säga och med intensiv blick och bestämda rörelser.

[TN] säger:

1. "Jag har ju tackat alla"

2. "ikväll tycker jag att vi glömmet allting jobbigt och allt dåligt som finns och bara har det djävligt roligt"

3. "och tack min, jag är kär, min älskade pojkvän"

[TN] gör:

1. tittar upp i taket, tänker efter, minskar leende

2. intensiv blick och bestämda rörelser, nickar lätt flera gånger, snörper till lite med munnen, åt sidan.

3. kort konstpaus efter "min", lätt leende, glittrande ögon. **[applåder]**

12. Årets hederspris – Lill Lindfors

[LL]=Lill Lindfors

Stramt intryck, lätt förvirrad, berörd, ler, nickar, väntar in stående ovation, fuktar läpparna, börjar med ett skämt men tar för kort paus, skämt går förlorat = dålig timing, Blicken och huvudet far i olika riktningar, höger, vänster om vartannat, pratar med någon i kulissen som inte syns, **[publik ser frågande ut]**, höjer plötsligt rösten som varit låg och monoton men med hackiga variationer i tempo, nu: bestämda rörelser, bestämd röst med ökad volym, intensiv blick när hon tackar musikerkollektivet. Får applåder. Summerar kort tack. Kramar prisutdelaren.

[LL] säger:

1. ”Du sa... tre-trettio år hörde jag ikväll men jag tror att det är själva TV-programmet som...”
2. ”nä, fasen också det funkar inte, nej det gör inte det, skulle du kunna, där bastonen spela där dum-dum-duuh, däng, däng, fattar du vad jag menar?”
3. ”Dom är fantastiska.”

[LL] gör:

1. vänder sig mot sidan av scenen, kisar i strålkastaren, huvudet far fram och tillbaka
2. låtsas spela bas, grimaserar, vänder sig inåt, riktar sig till påhittade personer på scen, spelar upp scen, improviserar.
3. Betonar ”tastiska” nickar lätt med huvudet, kroppen centrerad mot publiken, intensiv blick ut i lokalen, talar bestämt, tungan snärtar mot tandraden.

13. Årets hårdrock/metall – At the gates

[TL]=Tomas Lindberg

Flackar med blicken till en början, många på scenen, leende, avslappnat ansikte och kroppsspråk, uppriktigt glad, slår ut med ledig hand med öppen handflata, för handen mot bröstet, höjer ena knutna näven, sedan den andra knutna näven. Talar med varierad röst i energi och timing. Dynamisk.

[TL] säger:

1. ”vårat crew” – ”dom viktigaste”
2. ”våra nära och kära”
3. ”Tack så mycket!”

[TL] gör:

1. vänder sig till bandmedlem och nickar
2. för den lediga handen mot sitt bröst
3. höjer ena knutna näven, sedan den andra knutna näven

Bilaga 3. Lista på vinnare och kategorier: Grammisgalan 2015

Kategori	Vinnare	Talare
Årets rock	KENT	Martin Sköld, Sami Sirviö, Markus Mustonen
Årets album	First Aid Kit	Johanna Söderberg, Klara Söderberg
Årets låt	Tove Lo	Tove Nilsson
Årets nykomling	Seinabo Sey	Seinabo Sey
Årets pop	Little Jinder	Josephine Jinder
Årets hiphop/soul	Lorentz	Lorentz Berger
Årets folkmusik/visa	Sven B. Taube	Sven Bertil Taube
Årets elektro/dans	Rebecca & Fiona	Rebecka Scheja, Fiona FitzPatrick
Årets artist	Tove Lo	Tove Nilsson
Årets hederspris	Lill Lindfors	Lill Lindfors
Årets textförfattare	Joakim Berg	Martin Sköld, Sami Sirviö, Markus Mustonen, Felix Hergren, Joakim Berg (via meddelande)
Årets kompositör	Max Martin	Inspelad röst och bild på mun
Årets hårdrock/metall	At the gates	Tomas Lindberg

Bortvalda tal: Tal som inte sändes i TV

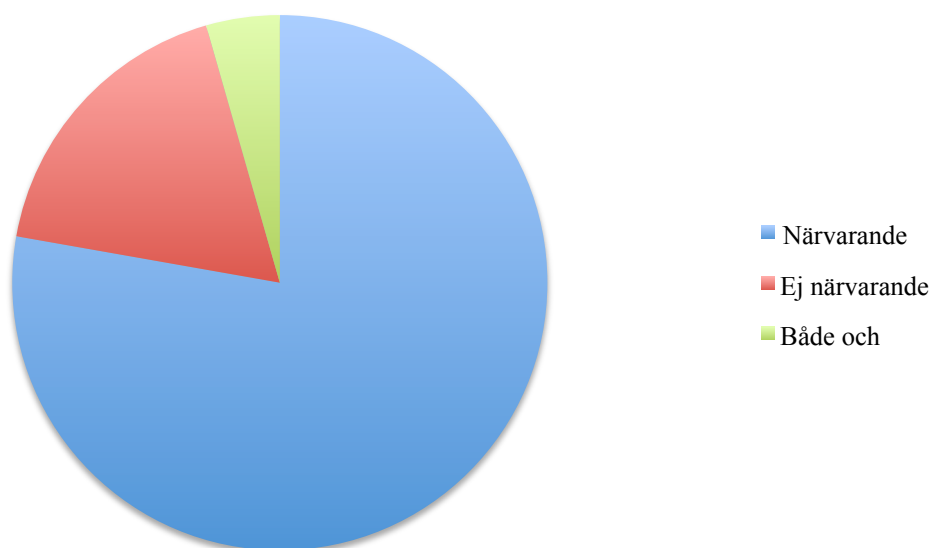
Årets producent	Magnus Lidehäll
Årets musikvideo	Max Vitali
Årets klassiska	Norrköpings Symfoniorkester
Årets dansband	Elisas
Årets barnalbum	Glada Hudik-teatern
Årets jazz	Daniel Karlsson Trio

Bilaga 4. Analysunderlag: applåder och tackade

Förekomst av applåder

1. I början och i slutet (alla tal)
2. hyllade auktoriteter (Martin Roos, Mike Mogus, Jonas Vikström, Jocke Bergs texter, Anders Burman)
3. som uppmuntran (Seinabo går upp rodnande, Little Jinder gråter och driver med sig själv, Lill Lindfors när hon spelat upp en för lång scen)
4. kvinnors påtalande av individuella prestationer (Little Jinder ”jag har gjort allt själv”)
5. Kärleksyttranden (KENT: Martin Roos, Little Jinder: Melo, S.B.Taube: ”Min fru”, Tove Lo: ”Min älskade pojkvän”)
6. Äldres ordval och högstil (Taube som får jubel vid varje tack och vid högtravande ordval)
7. När någon medvetandegör något som många stör sig på (Lill Lindfors om alla hon ska tacka)
8. När någon driver med sig själv (Lill Lindfors, ålder, S.B.Taube, ålder, Little Jinder, oförbereddhet)

De tackades representation i publiken

Närvarande grupper

Interna personer inom gemenskapen
Musikbransch
Kreatörer
Publik
Juryn
Vinnare

Summa tack 105 st. (78 %)

Ej närvarande grupper

Personligt liv (t.ex. familj)
Fans
Musiker
Övriga arbetare

Summa tack 24 st. (18 %)

Oidentifierbara

Stort kollektiv

Summa tack 6 st. (4 %)

Totalt: 135 tack

Sammanfattning av grupper som tackas

Benämning	Antal	På plats i publiken
Interna personer inom gemenskapen	44	ja
Kreatörer	19	ja
Personligt liv	17	nej
Publik på plats	15	ja
Musikbransch (skivbolag, bokare etc.)	13	ja
Juryn	9	ja
Stort kollektiv	6	nej/ja
Vinnare	5	ja
Fans	3	nej
Övriga arbetare vid sidan	2	nej
Musiker	2	nej

Sammanfattning av personer som tackas (antal ggr totalt)

Benämning	Antal	Tillhör grupp
Personer utan titel	44	interna personer inom gemenskapen
Publiken (direkt och indirekt)	15	publik på plats
Juryn	9	Juryn
Skivbolag och förlag	8	Bransch
Familj	7	personligt liv (ej på plats)
Kollektiv grupp av kollegor (alla som vi fått jobba med/er/en del...)	6	Stort kollektiv

(forts.) Benämning	Antal	Tillhör grupp
Kompisar	5	personligt liv (ej på plats)
Producenter (strutsar inkl.)	5	Kreatörer
Partner	4	personligt liv (ej på plats)
Bandkompisar	3	Vinnare
Fans	3	Fans (ej på plats)
(supporters/alla som kommer på våra spelningar)		
Låtskrivarkollektiv	3	Kreatörer
AD:s/omslagsartister	2	Kreatörer
Regissörer	2	Kreatörer
Managers	2	Bransch
Bokare	2	Bransch
Mig själv	1	Vinnare
Andra talare	1	Vinnare
En grupp av människor	1	Musiker (ej på plats)
Alla musiker som står ut	1	Musiker (ej på plats)
Vårt crew	1	Kreatörer
Klass 5 A	1	Personligt liv (ej på plats)
Tekniker	1	Kreatörer
Studiopersonal	1	Kreatörer
Roddare	1	Arbetare
Fotografer	1	Kreatörer
Internetdårar	1	Kreatörer
Assistenten	1	Arbetare
Arrangör	1	Kreatörer
Stylisten	1	Kreatörer
PR-genier	1	Bransch